

PROGRAM FÖR BERGSJÖN

INOM STADSDELEN BERGSJÖN

DIARIENR. 13/0376. ver 150210 rev 2016-01-19

FÖRDJUPNING FÖRSLAG OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

Göteborgs Stad
Stadsbyggnadskontoret

Medverkande:

Projektgrupp

Therese Axenborg
Ann-Sofie Jeppson
Per Bratthammar

Stadsbyggnadskontoret
Fastighetskontoret
Trafikkontoret

Övriga deltagare

Representanter från stadsbyggnadskontoret, fastighetskontoret, trafikkontoret, S2020, park- och naturförvaltningen, stadsdelsförvaltningen Östra Göteborg, samt fastighetsägarna genom representanter för Bergsjön 2021, Familjebostäder och Balder.

Genomförande

Johanna Kirudd

Fastighetskontoret

Foton och kartor

Stadsbyggnadskontoret om inget annat anges.

Kontaktpersoner

Therese Axenborg,
Planhandläggare, Stadsbyggnadskontoret
E-post: therese.axenborg@sbk.goteborg.se
Tel: 031-368 17 61

Göteborgs Stad
Stadsbyggnadskontoret

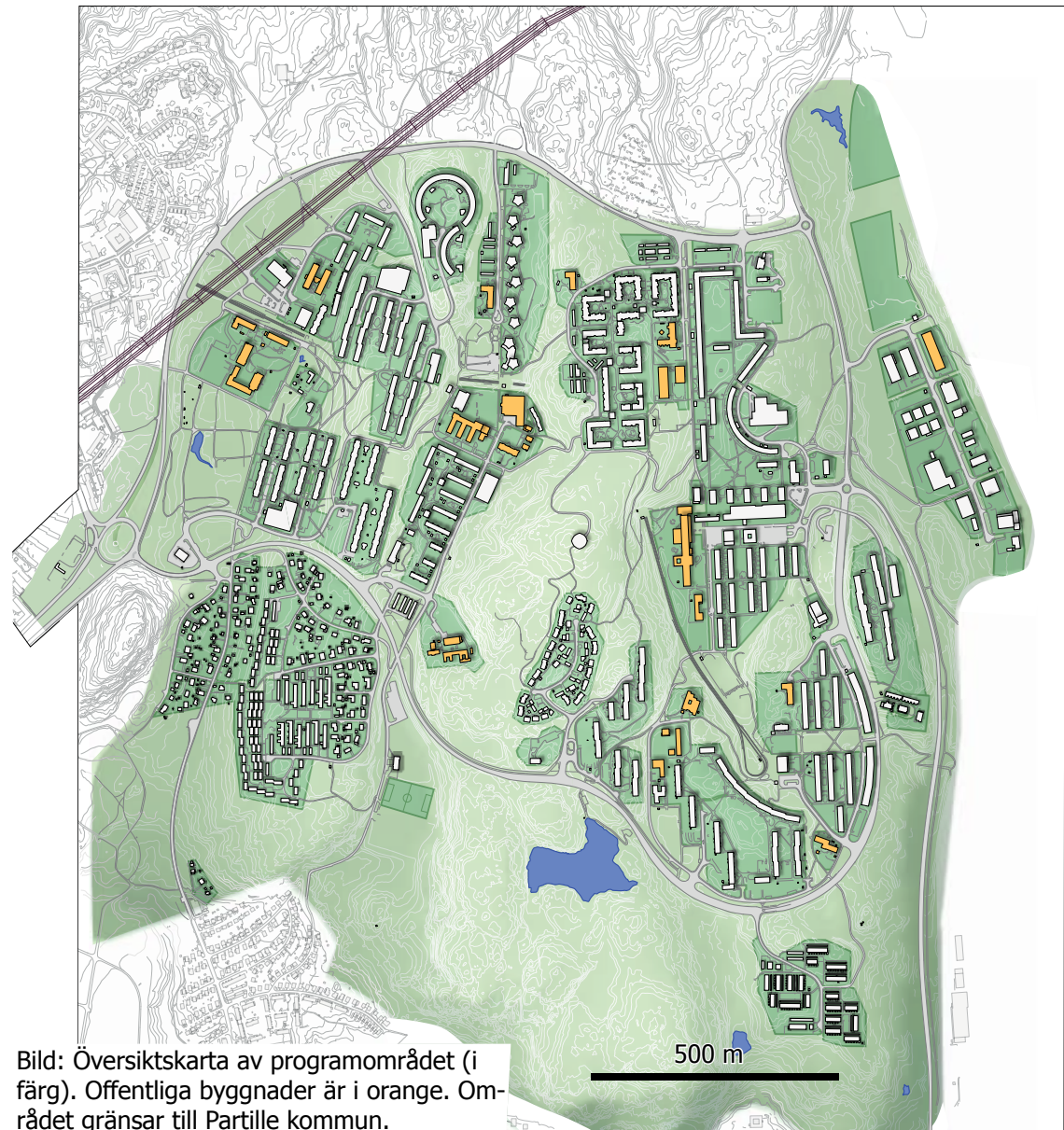

Bild: Översiktskarta av programområdet (i färg). Offentliga byggnader är i orange. Området gränsar till Partille kommun.

1. BAKGRUND	4	3. FÖRUTSÄTTNINGAR	20
1.1 ÖVERSIKTLIG PLANERING OCH STRATEGIER	4	3.1 I REGIONEN	20
Översiktsplan	4	Läge	20
Strategi för utbyggnadsplanering	4	Strukturbild	20
Stadsbyggnadskvaliteter i Göteborg	5	3.2 HUVUDSTRUKTUR	21
Trafikstrategi för en nära storstad	6	Planhistoria	21
Strategi för en tät och grön stad	6	Struktur	21
1.2 FRÅN MÅL TILL FYSISK FORM	7	3.3 BERGSJÖN I ÖGONHÖJD	22
Byggnadsnämndens mål 2015	7	3.4 BEBYGGELSE OCH KULTURHISTORIA	24
Bergsjön	8	Struktur	24
Målkonflikter	9	Bebyggelse	24
2. FÖRDJUPNING PLANFÖRSLAG	10	Fornlämningar	24
2.1 FÖRDJUPNING KORTEDALA - BERGSJÖN - UTBY	10	3.5 BEFOLKNING	26
2.2 FÖRDJUPNING FÖR ÖSTRA RYMDTORGET	11	3.6 FUNKTIONER OCH FOLKLIV	27
2.3 FÖRDJUPNING VÄSTRA RYMDTORGET, KOMETTORGET OCH BERGSJÖVÄGEN	12	3.7 BOSTÄDER	28
2.4 FÖRDJUPNING SJÖN, ATOMSFÄRS- OCH KOSMOSGATAN	13	3.8 RÖRELSE	29
2.5 ETAPPUTBYGGNAD	14	3.9 TOPOGRAFI OCH GEOLOGI	30
Västra Bergsjön	14	3.10 GRÖNSTRUKTUR	31
Rymdtorget och sydöstra Bergsjön	15	3.11 DAGVATTEN	32
2.6 KONSEKVENSBESKRIVNING	16	3.12 NATUR, FRILUFTSLIV OCH IDROTT	33
Sociala aspekter	16	3.13 SOCIALA ASPEKTER	34
Ekonomi	18	Sammanhållen stad	34
Hälsa och säkerhet	18	Vardagsliv	34
Naturmiljö	19	Samspel	35
Påverkan på vatten	19	Identitet	35
Fortsatt planering	19	3.14 STÖRNINGAR OCH RISKER	36
		Föroreningar	36
		Buller	36
		Risker	36
		3.15 MARKÄGANDE OCH TEKNISK FÖRSÖRJNING	37
		3.16 REKOMMENDATIONER FÖR FRAMTIDEN	38

1.1 ÖVERSIKTLIG PLANERING OCH STRATEGIER

Översiktsplan

I gällande översiktsplan redovisas programområdet som:

- Bebyggelseområde med grön- och rekreations- ytor (Brunt).
- Nytt bebyggelseområde med grön- och rekrea- tionsytor (Mörkbrunt).
- Grön- och rekreationsytor (Gulgrönt).
- Områden med särskilt stora värden för frilufts- liv i form av promenad och idrottsområde.
- Nedlagd deponi (Rosa skraffering).
- Verksamhetsområde (Blålila).

Inom ett bebyggelseområde kan finnas bostäder, arbetsplatser, service, handel, mindre grönytor med mera. Blandning av bostäder och icke störande verksamheter är önskvärd.

Området norr om Ljusårvägen är utpekad som utredningsområde för framtida kommunikation för ny anslutning till Gråbovägen - Angered.

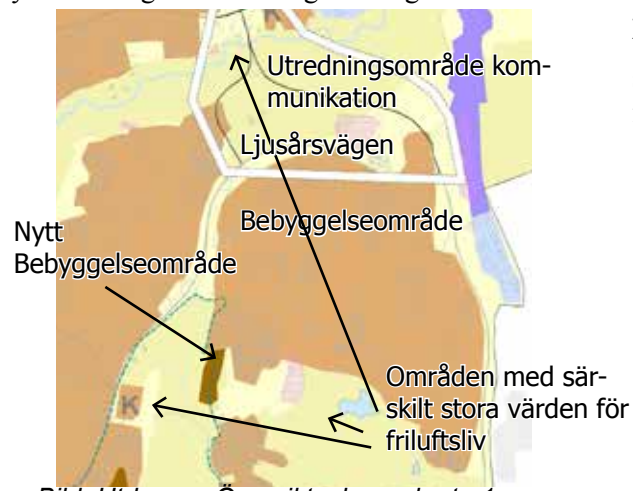

Bild: Utdrag ur Översiktsplanen karta 1.

Bebyggelseområde

Förnyelse genom ombyggnad och nybyggnad ska i första hand ske inom områden som kan försör- jas med god kollektivtrafik. Vid komplettering och nybyggnad ska tillgång till och kvaliteter i stadens grönområden beaktas liksom ytor för barns lek. Hänsyn ska tas till den befintliga bebyggelsens karaktär och kulturhistoriska värde.

Strategier

Fortsatt planering i Göteborg ska i första hand ske med inriktning mot komplettering av den byggda staden i kombination med byggande i strategiska punkter.

Mellanstaden

Översiktsplanen delar upp staden i olika typer av stad med områdesvisa inriktningar. Bergsjön ligger i det område som kallas för Mellanstaden. Generellt finns det stor potential att bygga mer i mellanstaden genom effektivare markanvändning. Utgångspunk- ten är att också bevara befintliga kvaliteter och för- stärka dessa. Inriktning för mellanstaden (orange- färg på kartan):

- förtäta kring bytespunkter och i kollektivtrafik- stråk.
- komplettera och blanda bostäder, arbetsplatser, service, rekreation och kultur.
- bygg i första hand på ianspråktagen mark.
- utveckla stadsdelens kvaliteter.
- värna goda boendemiljöer.
- lokalisera kommunala verksamheter till de lokala torgen.
- ta till vara värdefulla grönområden och stråk.

- länka samman befintliga bebyggelseområden.
- skapa goda möjligheter att gå och cykla.
- värna kulturhistoriska värden (byggnader och stadsplaner).

Bild: Utdrag ur Översiktsplanen, Mellanstaden

Strategi för utbyggnadsplanering

Strategin för utbyggnadsplaneringen fokuserar på mellanstaden. I mellanstaden och innerstaden finns nästan 90 procent av göteborgarna och alla arbets- tillfällen. Med strategin visas var staden särskilt ska utvecklas och på vilket sätt det ska ske.

Övergripande mål är inriktningen att åstadkomma den täta staden med kvaliteter som förenklar var- dagslivet genom att:

- Dra nytta av det som finns
- Utveckla tyngdpunkter (röda prickar på kar- tan).
- Kraftsamla där det gör skillnad.

1.1 ÖVERSIKTLIG PLANERING OCH STRATEGIER

Bild: Utdrag ur Strategi för utbyggnadsplanering.

Mellanstaden innehåller bebyggelse och platser av högst olika karaktär. Det innebär att kompletteringen kommer att utformas på många olika sätt. Utgångspunkten är att de befintliga kvaliteterna ska bibehållas och förstärkas.

Storskaliga områden kan ges ökad rumslighet och variation genom ny bebyggelse och nya platser. Samband behöver förbättras och lokala torg och andra mötesplatser behöver rustas upp och kompletteras för att öka attraktiviteten.

Kraftsamling kräver att utvecklingen sker utifrån en övergripande idé och med ett helhetstänkande, istället för mindre enskilda kompletteringsprojekt, att mångfald skapas genom hög exploatering eller genom att fler funktioner i varje stadsdel, kvarter och byggnad uppnås. Kraftsamling innebär en bred samverkan med andra aktörer och en resurseffektivitet i arbetssätt samt markanvändning. I kraftsamlingsområdena ska insatser från olika aktörer pågå under en längre tidsperiod för att säkra helheten.

Stadsbyggnadskvaliteter i Göteborg

Stadsbyggnadskontoret har tagit fram inriktningsdokumentet stadsbyggnadskvaliteter som godkändes av Byggnadsnämnden 2008. Där presenteras riktlinjer för stadens utformning utifrån olika teman.

Särskilt relevant för programområdet är:

Integration:

- Stadsdelar ska länkas samman.
- Miljonprogrammets områden ska kompletteras och knytas samman kring torg och gemensamma platser.
- Nya bostäder ska byggas så att alla stadsdelar får en blandning av storlek, utformning och upplåtelseformer.
- Stadsplaneringen ska underlätta för närings- och föreningsliv att verka i alla stadsdelar.

Vardagsliv:

- Utgå ifrån vardagslivets villkor för människor.
- Utvärdera utifrån möjligheten att klara vardagen utan bil.

- Stärk de lokala torgen.
- Ge förutsättningar för hög bostadskvalitet i detaljplanen.

De offentliga rummen:

- Fokusera på vardagslivets användning.
- Skapa nya mötesplatser och förstärk befintliga.
- Skapa trygga, vackra och trivsamma offentliga rum.
- Entréförhållanden ska främja möten mellan människor.
- Offentliga rum bör regleras som allmänna platser.

Rörelse och samband:

- Utgå från människans sätt att rör sig till fots och på cykel.
- Knyt samman med kollektivtrafik, cykel och gång som bas.
- Utveckla logiska trafiksystemen.
- Minska barriäreffekter.
- Blanda trafikslag där det är lämpligt och möjligt.

Folkhälsa:

- Skapa trafiknät som prioriterar gående och cyklande.
- Planera funktionsblandat.
- Skapa sköna platser för utevistelse i närmiljön.
- Säkra tillgången till olika sorters grönområden på gårdar, i grannskap, i stadsdelar och i staden.

Vidare finns också följande tema: Stadens karaktär, Skönheten, Vatten och det gröna samt miljöanpassat byggande.

1.1 ÖVERSIKTLIG PLANERING OCH STRATEGIER

Trafikstrategi för en nära storstad

Stadens *Trafikstrategi för en nära storstad* anger ett antal mål med gator som stadsrum. Huvudmålen för stadsrummet är:

- Ge gående och cyklister förtur.
- Skapa fler stadsrum som passar vardagslivet, arbetslivet och sällskaplivet.
- Skapa mer finmaskiga och sammanhängande gatunät.

Ett hållbart trafikinät med sociala kvaliteter baseras på miljöer med blandning av funktioner och trafikslag på ett trafiksäkert sätt. För att det ska fungera måste utformning och stadsrummen utgå från människan.

Strategierna idag står långt ifrån principerna som gällde när Bergsjön byggdes ut. Förändringarna i strukturen från utifrånmatning till ett nät med en jämn prioritering mellan trafikslagen behövs.

Strategi för en tät och grön stad

I stadens Strategi för en tät och grön stad anges två övergripande mål:

- *Sociala mål*: Göteborg är en tät och grön stad där de offentliga platserna bidrar till ett rikt och hälsosamt stadsliv.
- *Ekologiskt mål*: Göteborg är en tät och grön stad med ett rikt växt och djurliv och där ekosystemens tjänster tas tillvara.

Strategin ska visa på hur Göteborg kan vara en stad med gröna kvaliteter, ur både ett socialt och ekologiskt perspektiv, samtidigt som staden byggs tätare.

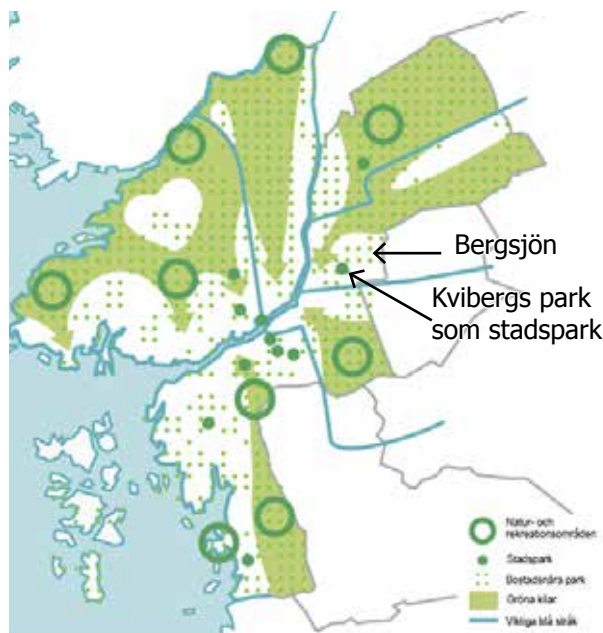

Bild: Utdrag ur Strategi för en tät och grön stad.

Översiktligt anges att det i staden ska finnas ett nätverk av små parker och naturområden nära människor. Det ska finnas upplevelserika och attraktiva stadsdelsparker, stadsparker och större natur- och rekreationsområden. De regionövergripande blå stråken och gröna kilarna ger stora sammanhängande områden och kopplingar, som främjar friluftsliv och ett rikt växt- och djurliv.

Grönstrategin pekar även ut nio strategier som visar hur vi kan uppnå målen. De kan användas på många olika nivåer och faser i stadsutvecklingen, från detaljplan till investeringar, drift och underhåll:

- Stärk de gröna kilarna
- Stärk de blågröna stråken
- Säkerställ god tillgång till parker och naturområden
- Skapa ett varierat innehåll i parker och naturområden
- Stärk de gröna kopplingarna i staden
- Utveckla mer grönt i den hårdgjorda staden
- Utveckla de gröna områdena genom skötsel
- Synliggör stadens grönområden och gör medborgarna delaktiga
- Nyttja och utveckla ekosystemtjänster

Bergsjön är idag en grön stadsdel men glest utbyggd. Utifrån strategin bör stadsdelen kunna förtätas med fler bostäder samtidigt som det gröna kan vara kvaliteter ur socialt och ekologiskt perspektiv.

1.2 FRÅN MÅL TILL FYSISK FORM

Byggnadsnämndens mål 2015

I tabellen till höger presenteras Byggnadsnämndens mål (utifrån fullmäktiges budget). Målen är hämtade från budgeten för 2015 och de som behandlas här är de mål som ansetts som prioriterade av Byggnadsnämnden, Trafiknämnden och Fastighetsnämnden i sitt gemensamma *Mål och inriktningsdokument*. Eftersom arbetet med programmet till stor del har utarbetats under 2014 har det även tagit utgångspunkt ur tidigare års mål.

De förändringar som kan göras i den fysiska miljön, kopplat till de uppsatta målen finns listade under rubriken FYSISK FORM OCH INNEHÅLL och utgör den grundläggande utgångspunkten för programmet.

BUDGETMÅL

Använda bostadsbyggandet till att ställa om Göteborg till en socialt och ekologiskt hållbar föregångsstad.

Bra förutsättningar för ett energi- och transporteffektivt samhälle. I huvudsak ska den redan byggda staden kompletteras och förtätas där det finns närhet till kollektivtrafik och service.

Bostadsbristen ska byggas bort och bostadsbehoven tillgodoses bättre.

Blanda upplåtelseformer och bostadstyper, även med verksamheter. Bostadstillskottet ska bidra till att minska segregationen, till att skapa goda och kvalitativa bostadsmiljöer för barn samt till att skapa en tät och grön blandstad.

Trafiksystemets negativa påverkan på miljön, klimatet och hälsan ska minska.

Byggnad ska ske i närhet till kollektivtrafik och service. Kollektivtrafiken ska integreras i stadsmiljön med omsorg om stadsrummets kvalitet och stadsliv.

Den biologiska mångfalden ska främjas.

Det gröna ska kunna nå in i staden. Kompensationsåtgärder ska användas vid exploatering av gröna ytor. Uppmuntra stadsnära odling och pocket parks.

Göteborgs företagsklimat ska förbättras och ett hållbart näringsliv ska främjas.

Skapa förutsättningar för ett hållbart och differentierat näringsliv.

FYSISK FORM OCH INNEHÅLL

Bygga bra boendemiljöer.

Skapa en tät och grön stad med blandad bebyggelse och mötesplatser. Bygg på inspråktagen mark.

Koppla ihop stadsdelar och delområden.

Forma levande lokala centrum genom att stärka knutpunkter med attraktiva miljöer för det lokala stadslivet.

Blanda bostäder, arbetsplatser/verksamheter och servicefunktioner.

Komplettera med de upplåtelseformer som saknas. Både i den stora och lilla skalan.

Prioritera rekreationsmöjligheter och mötesplatser för barn och unga.

Bygg utmed stråk och vid hållplatser. Flytta eventuella hållplatser som inte fungerar till bättre lägen.

Öka orienterbarheten.

Utgå från social-ekologiskt byggande i viktiga spridningsstråk.

Prioritera alla trafikslag lika i samlade stråk och utveckla ett trafiknät.

Planera för bilfri vardag.

1.2 FRÅN MÅL TILL FYSISK FORM

Bergsjön

Under programarbetet har mål arbetats fram utifrån platsens fysiska förutsättningar och i samtal med fastighetsägare och andra förvaltningar. Med starkt stöd från stadsdelsförvaltningen har information och synpunkter också hämtats från tidigare medborgardialoger, visionsarbeten samt tidigare icke-genomförda projekt i stadsdelen.

De generella målen för Göteborg kompletteras i tabellen till höger med platsspecifika mål utifrån de förutsättningar som finns i Bergsjön. Här har dessa också översatts till åtgärder och inriktningar i den fysiska miljön.

MÅL FÖR BERGSJÖN

Bygg det som inte finns. Öka möjligheten för boendekarriär. Komplettera det ensidiga bostadsbeståndet.

Lös upp gamla strukturer med utifrånmatning och komplettera saknade länkar för gång- och cykeltrafiken.

Skapa attraktiva stadsmiljöer.

Skapa fler mötesplatser och stärk knutpunkterna/lokala torgen.

Förstärk stråk och entréer till naturen. Bygg främst inom det redan bebyggda området och spara större sammanhängande grönområden.

Sjön ska vara en del av Bergsjön. Förstärk och gör stråk samt entréer tydligare.

Utveckla hållplatserna med bebyggelse alternativt nya lägen för att öka tryggheten och orienterbarheten.

Ge utrymme för verksamheter både enskilt och i bottenvåningar på bostadshus.

Skapa förutsättningar för flexibel bebyggelse som kan omvandlas.

Komplettera naturen med anlagda parker.

Motverka känslan av ändhållplats i Bergsjön särskilt på Komettorget.

Skapa sammanhängande stadsområde till stadsdelarna Utby och Kortedala samt inom stadsdelen.

Kraftsamla kring projekt som är genomförbara.

Skapa tydligare och attraktiva entréer till stadsdelen.

Minska barriäreffekterna som Bergsjövägen, Ljusårvägen och naturområdena ger.

1.2 FRÅN MÅL TILL FYSISK FORM

FYSISK FORM OCH INNEHÅLL

Prioritera bostadsrätter och äganderätter för blandning av boendeformer i delområden och stadsdelen.

Förbättra trafiknätet och hållplatserna med kollektivtrafik, buss och spårvagn. Hitta ett bra och effektivt läge med både spårvagns- och busshållplats.

Skapa gatunät för ökad tillgänglighet med lägre hastigheter, högre trafiksäkerhet, mindre barriäreffekter och kortare avstånd till målpunkter. Skapa möjligheter till silning av trafiken.

Utveckla Rymdtorget som mötesplats för det lokala stadslivet och komplettera med bostäder samt fler funktioner. Stärk stråken förbi Rymdtorget för ökade flöden.

Öka känslan av trygghet på platser, hållplatser och i stråk.

Öka orienterbarheten med mer tydliga rum och medveten placering av ny bebyggelse.

Stärk befintliga stråk och platser med ny bebyggelse som rumsformare och blanda bostäder, verksamheter och service för ökat flöde samt orienterbarhet.

Bygg på inspråktagen mark.

Skapa/värna gröna rum i stråken.

Prioritera några utvecklingsområden för kraftsamling.

Lös upp trafiksepareringen.

Öka tillgängligheten för alla trafikslag men håll nere framkomligheten.

Smalna av vägutrymme för motorfordon.

Ökad attraktivitet i de offentliga rummet med omvandling till mänsklig skala och ökad omtanke.

Skapa tydligheter i rummet och öka orienterbarheten. Ny bebyggelse ska placeras så det skapas rum samt övergångar mellan privat och offentligt.

Prioritera fler arbetsplatser och verksamheter i området.

Förbättra bussförbindelsen Angered-Partille samt stärk Rymdtorget som en del av detta östra stråk i staden.

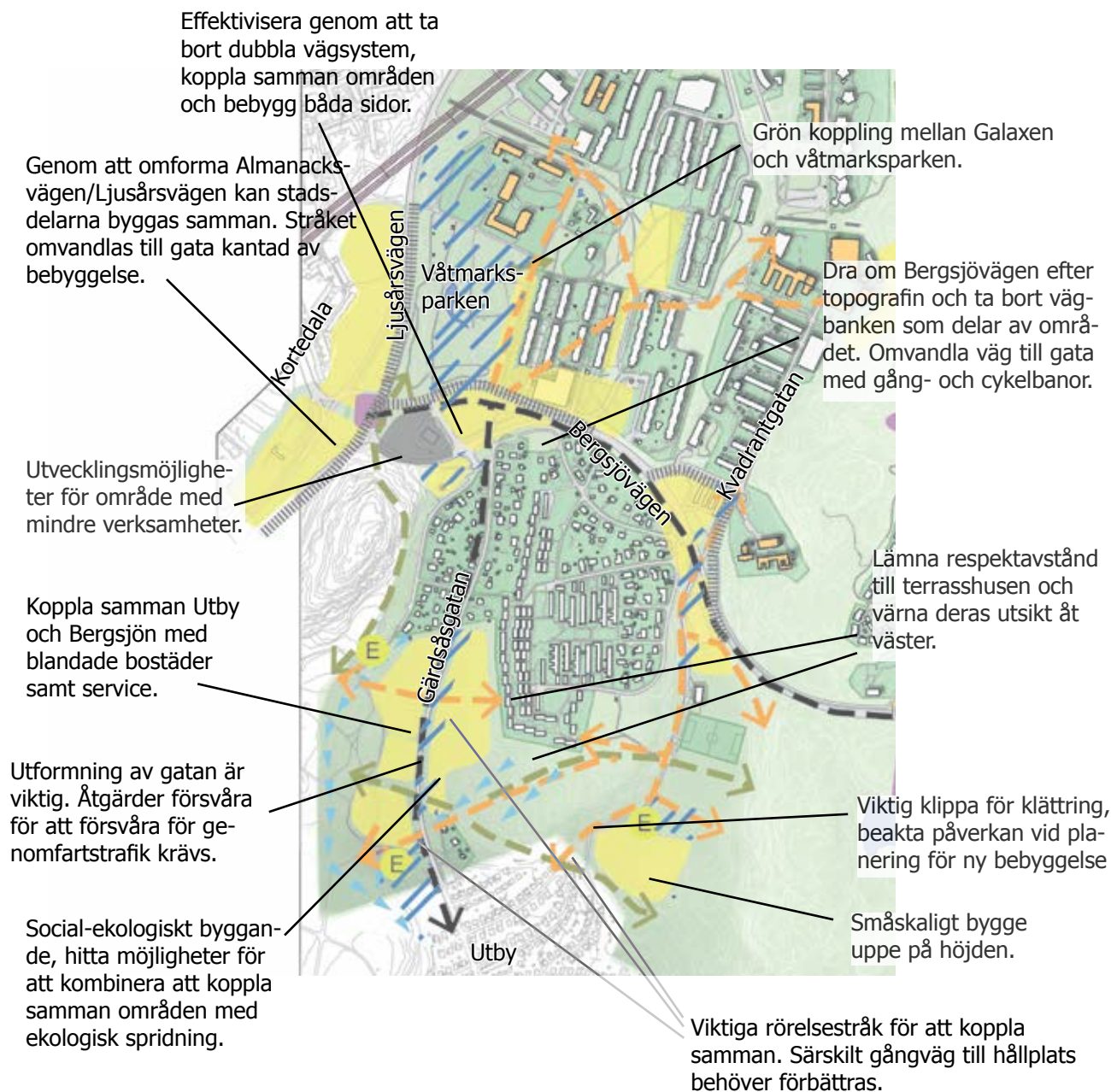
Målkonflikter

I målformuleringar men också strategier finns olika konflikter vilket innebär att det inte fullt ut går att nå alla mål inom samma område/på samma plats.

Här finns konflikt när områden viktiga ur socialt perspektiv för att bygga samman staden och minska barriärer idag har ekologisk betydelse främst i form av spridningsstråk.

En aspekt som ofta framhålls som positiv när det gäller trafiksepareringen, är att det finns områden där barn kan röra sig fritt. Att koppla samman områden kan delvis stå i konflikt med barns fysiska miljö. För att det inte ska göra det är utformningen väsentlig så att det blir stråk och platser för alla.

2.1 FÖRDJUPNING KORTEDALA - BERGSJÖN - UTBY

Planprogrammet föreslår bebyggelse utmed Gärdåsgatan, Bergsjövägen/Siriusgatan samt Almanacksvägen/Ljusårvägen utfriån att skapa ett sammanhängande stadsområde med att minska såväl fysiska som mentala barriärer. Bebyggelsen ska vara en blandning av rad/parhus och flerbostadsbebyggelse. I området finns behov av komplettering av BmSS-boende. I området finns utrymme för komplettering av kommunal service.

För att skapa ytor för att bygga utmed Bergsjövägen föreslås att de dubbla vägsystemen ersätts av ett gatunät kantat av bebyggelse.

Vid utveckling av detta område är syntaxstudier viktiga för få en struktur som verkligen kopplar samman.

För område vid befintlig bensinstation föreslås en komplettering med mindre verksamheter. Vid en eventuell flytta av bensinstation kan det med fördel göras med en blandning med bostäder.

Gärdåsgatan öppnas helt eller delvis för lokaltrafik. Gaturummet behöver minskas och ska innehålla fysiska hinder eller andra åtgärder för att minimera eventuell genomfartstrafik. Åtgärder krävs längs Gärdåsgatan, Kamgatan och Slättängsgatan. Kommande detaljplan ska utreda omfattning och vilka åtgärder som är lämpliga.

Vidare kan också stråket utmed Bergsjövägen kompletteras med småhus och service. Området har fortsatt tillfart norrifrån.

Stigsystemen i grönområdena Kviberg och Utbybergen kan kopplas ihop till ett större och mer attraktivt system. Det kan göras över Gärdåsen.

2.2 FÖRDLUPNING NORR OM RYMDTORGET

Rymdtorget, östra

Här är fokus på att komplettera med service och stadsliv. Större torgbildning vid infarten och Rymdtorget stärks som torg för stadslivet med flera funktioner runt samt hållplats för busstrafiken. Ett trafiknät med fler infarter och kopplingar skapas. Här kan Bergsjöns koppling till flödena på Bergsjövägen/Mellbyleden stärkas.

Norr om torget utmed Bergsjövägen och mot Bergsjödalen verksamhetsområde kan komplettering ske med område för mindre verksamheter i kluster.

Merkuriusgatan/Tellusgatan

Utmed Tellusgatan och Mercuriusgatan norr om Rymdtorget utvecklas området med fler blandade bostäder med service i form av förskola/skola.

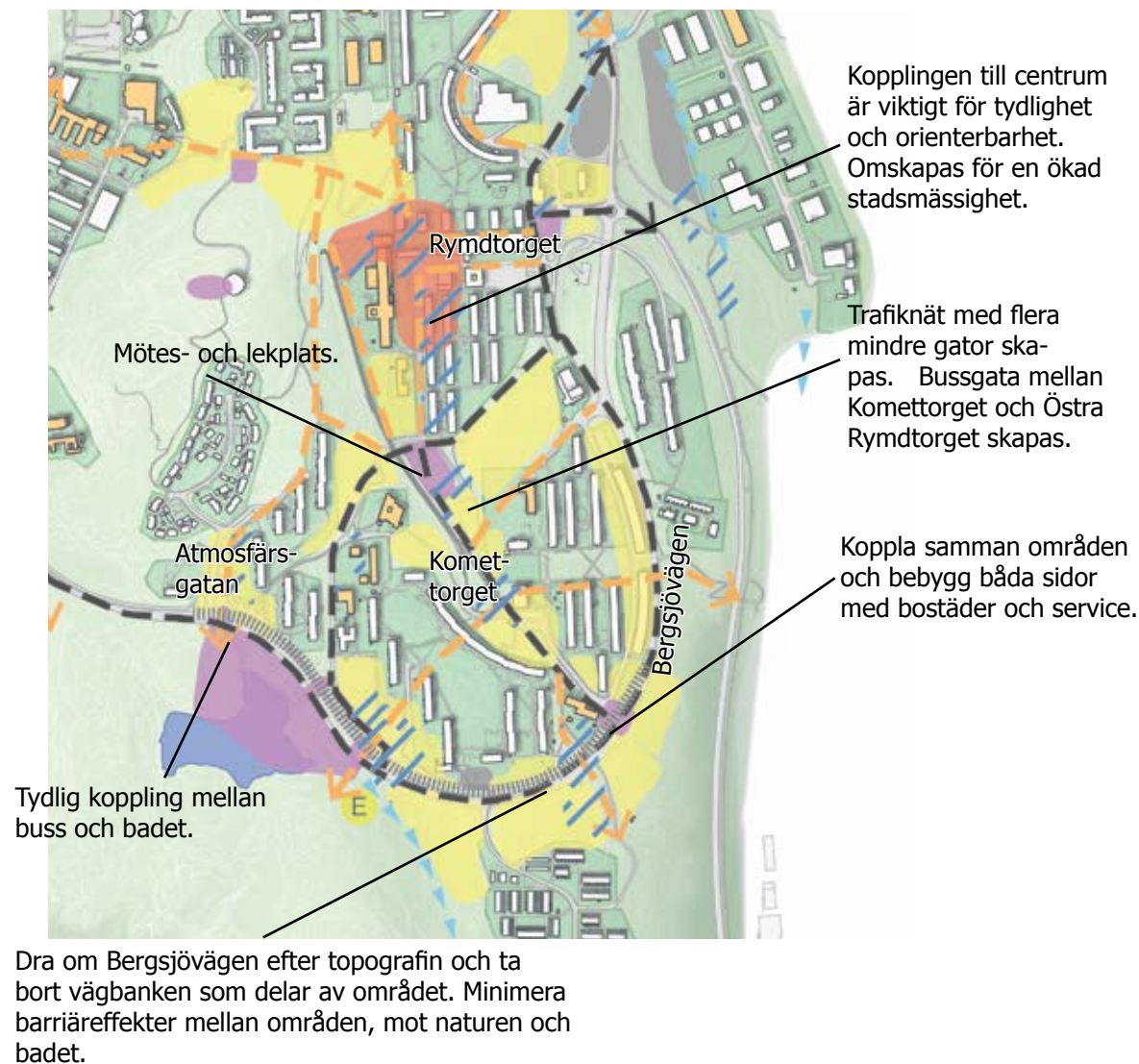
Rymdtorget, västra

Det är ett komplext område med många stråk, viktiga mötesplatser och delområden som behöver knytas samman. Vid utveckling av detta område är syntaxstudier viktiga för få en struktur som verkligen kopplar samman.

Stråket till spårvagnshållplatsen behöver stärkas och öppnas upp. För att kunna genomföra det behöver Bergsjöskolans lokaler på sikt minskas eller omfördelas till förmån för stråket.

På sikt föreslås bebyggelseutveckling västerut mot Sandeklev. Detta stråk är viktigt i att skapa en sammanhängande stadsdel och att stärka Rymdtorget som stadsdelens centrum. Här ska bebyggelse placeras i sluttningarna med utgångspunkt i att underlätta rörelsen och orienterbarheten mellan dalarna.

2.3 FÖRDJUPNING SÖDER OM RYMDTORGET, KOMETTORGET OCH BERGSJÖVÄGEN

Huvudstråk

Huvudprincipen i detta nedslag är att komplettera stråket med en ny gata kantad med bebyggelse utmed spårvagnsspåren. I stråket föreslås i huvudsak bostäder men vid viktiga platser finns möjligheter för lokaler i bottenvåningarna.

Punkten där stråken från Komettorget, Aniaragatan och Universumsgatan möts är viktig. Här knyts flera delområden samman i en ny mötesplats i kombination med lekplats.

För att stråket verkligen ska koppla ihop torgen behöver syntaxanalyser genomföras. Under programskedet har översiktliga analyser genomförts vilka visar på att det finns en viss komplexitet när det gäller att få ihop områdena så att Rymdtorget stöds.

Koppling till Rymdtorget

Utformningen i anslutning till Rymdtorget är central för att ett strategiskt viktigt för ett lyckat projekt. Stråket ska ansluta till Rymdtorget samt skapa orienterbarhet i området genom att fänga och leda flödet.

Bergsjövägen

För att ta bort Bergsjövägens barriäreffekt och göra det möjligt med dubbelsidig bebyggelse behöver den omformas till en gata samt delvis dras om för att följa topografin i området. Då kan även befintliga tunnlar tas bort och ersättas med säkra passager i plan.

2.4 FÖRDJUPNING SJÖN, ATOMSFÄRS- OCH KOSMOSGATAN

Här finns två viktiga målpunkter med för alla invånare i Göteborg, Bergsjöbadet och Utbybergen. Planförslaget innebär att kopplingarna, platserna och entréerna görs tydliga och förbättras. Besökare utifrån ska hitta till och använda målpunkterna i större utsträckning.

Ett led i detta är att ta bort Bergsjövägens barriäreffekt genom att minska och omforma gaturummet och ersätta befintliga gångtunnlar med säkra passager i plan. Även hållplatser i närheten kan till exempel få nya namn som anknyter till målpunkten, till exempel Bergsjön Badplats.

I ett första skede effektiviseras markanvändningen utmed Bergsjövägen och området kompletteras med ny bebyggelse. Viktigt för vardagslivet är sedan att utveckla området norrut mot Rymdtorget och den service som finns där.

Vidare kan området byggas vidare på på södra sidan om Bergsjövägen och området runt Atmosfärgatan kan förtätas.

2.5 ETAPPUTBYGGNAD

Västra Bergsjön

I västra Bergsjöns startas vidare planläggning med område A. I övrigt är områdena inte tidsatta.

A. Västra Siriusgatan

Förtätning Familjebostäders område, komplettering med markbostäder i kanterna, ny dragning av Bergsjövägen. Behov av förskola, ersätta befintlig som idag ligger i bottenplan i befintlig bebyggelse.

Bostäder: 200-250 st

B. Kortedala - Bergsjön

Koppla samman stadsdelarna, ny utformning av Almanacksvägen/ Ljusårgatan, verksamheter.

Bostäder: 250 st

C. Komplettering i "Idrottstråket"

Ny dragning av Bergsjövägen. Bebyggelse som kopplar samman områdena. Område för förskola/skola. Komplettering av blandad bebyggelse samt småhus mot Utby.

Bostäder: 50-100 st

D. Gärdsåsgatan

Komplettering av blandad bebyggelse. Behöver studera och inventera naturvärden samt diket som är viktigt i dagvattensystemet. Anpassning av bebyggelseförslaget kan behöva göras. I området finns möjligheter för utbyggnad av förskola och BmSS.

Bostäder: 300 st

E. I backen över Galaxen (går ev in i nr A)

Komplettering av bebyggelse för ökad trygghet på del av mellanområdet.

Bostäder: 50 st.

2.5 ETAPPUTBYGGNAD

Rymdtorget och sydöstra Bergsjön

Planerna för Kulturhuset och delar av områdena J och G har redan startat. I övrigt är områdena inte tidssatta.

F. Kulturhus

Kulturhuset, startad.

G. Kosmosgatan - Bergsjövägen

Förtätning, omgestaltning av Bergsjövägen, stråk mot badplatsen. Påverkas av framtida dragning av Bergsjövägen. Har fått planbesked med start under 2015. Förskola en del av planen.

Området söder om vägen bör ingå i planen. Del av området kan vid behov också utvecklas som område för service (t ex skola).

Bostäder: 300 st

H. Söder om Rymdtorget, mot Komettorget och Universumsgatan.

Komplettera med blandad bebyggelse och gatustråk med trafik för alla till Komettorget och Universumsgatan. Mötesplats som komplettering av lekplatsen. Förskola för nytt behov och ersätta befintlig. Stråk för bussen mellan Komettorget och Rymdtorget.

Bostäder: 450-600 st

I. Komettorget - Bergsjövägen

Komplettering av bebyggelse, service, mötesplats.

Bostäder: 200 - 300 st

J. Norr om Rymdtorget, Tellusgatan och Mercuriusgatan

Koppla samman och komplettera med bostäder, verksamheter, förskola/skola samt ytterligare service vid torget.

Bostäder: 250 st

K. Koppling från Rymdtorget till Sandeklev.

Bostäder ca 200 st

L. Entré och förtätning Atmosfärsgatan.

Bostäder 50-70 st.

M. Nebulosgatan-Meteororgatan

Fortsättning på förtätning och omgestaltning av Bergsjövägen. Översyn av parkeringsytor kan skapa förutsättningar för mer bebyggelse främst för bostäder utmed Bergsjövägen.

Bostäder: 50-100 st.

2.6 KONSEKVENSBESKRIVNING

Sociala aspekter

Region

Stad

Stadsdel

Närmiljö

Byggnad och plats

Sammanhållen stad

Fysiska barriärer mot omgivningen minskar och därmed kan processen starta för att också minska de mentala barriärerna i staden.

Barriärer inom stadsdelen och till attraktiva målpunkter främst sjön och naturområdet i söder, minskar. Detta skapar bättre förutsättningar för ökad attraktivitet.

Antalet bostäder i Göteborg ökar.

Förutsättningarna för Bergsjön att öppna sig utåt ökar och staden byggs samman.

Förutsättningarna för mer rörelser i staden och inom stadsdelen ökar.

Stadsdelen får fler årsringar och mötesplatser vilket på sikt kan öka attraktiviteten.

Tydligare och tryggare stadsstruktur bildas som bidrar till att Bergsjön kan uppfattas mer som en del av staden.

Ökade möjligheter till boendekarriär skapas vilket medför att fler kan välja att bo kvar. Det är viktigt att skapa en positiv utveckling i stadsdelen.

Förutsättningarna att komplettera med fler offentliga funktioner på viktiga platser ökar. Stadsdelen kan få ökad närvaro och ta del av stadens resurser.

Samspel

Det planerade kulturhuset, där planeringen av innehållet sker i dialog med medborgare och föreningar, kan bli en samspelsfaktor såväl inom Bergsjön som till staden.

Förutsättningarna för ökade flöden och kontakter med andra grupper ökar. Utbyggnad och komplettering med kulturhus och andra funktioner vid Rymdtorget ökar stadsdelens närvaro i stadens östra stråk.

Bergsjön kan dra nytta av den positiva utveckling som sker i stadsstråket Gamlestaden, Kviberg, Utby och Kortedala.

Förbättrade kopplingar ökar förutsättningarna för Rymdtorget att vara ett levande stadsdelscentrum. Andra mötesplatser/torg får ingen eller mindre effekt av kopplingarna.

2.6 KONSEKVENSBESKRIVNING

Vardagsliv

Fler boende ger ökat underlag för service och handel främst på Rymdtorget att kunna finnas kvar och utökas.

Utvecklingen av Bergsjövägen som del av stadsdelen och som ett stråk för alla medför att rörelserna bli en del av stadsdelen. Gatan blir tydligare och tryggare att använda. Detta är särskilt positivt för människor som har svårt att gå och ta sig fram på gångvägarna som ofta är branta till kollektivtrafiken.

Förutsättningar för ökad känsla av trygghet vid hållplatser för både buss och spårvagn.

Bebyggelseutveckling och omvandling skapar ett mer allsidigt, attraktivt och trivsamt Bergsjön.

Ny bostadsbebyggelse skapar fler nya lägenheter som är tillgängliga enligt dagens standard.

Omvandling av trafiknätet och ny bebyggelse medför att fler bostäder har möjlighet till framkörning för lämning och hämtning i anslutning till bostaden. Det underlättar för äldre och andra med funktionsnedsättningar att klara vardagslivet.

Ökade möjligheter att göra boendekarriär i stadsdelen.

Fler arbetsplatser i närområdet kan skapas vilket kan leda till fler människor i arbete i stadsdelen. Det finns kopplingar mellan närheten till arbetsplatser och ökade möjligheter till arbete.

Förutsättningar för ökad rörelse i stadsdelen och bra servicenivå kan medföra förbättrad folkhälsa.

Barnens rörelsefrihet kan minska. Det är viktigt att nya stråk och kopplingar utformas för samspel och låga hastigheter för att minimera negativ påverkan på barnens miljöer och möjligheter.

Identitet

Komplettering och utveckling tillför komponenter som talar stadens språk och påverkar att fler på sikt kan knyta an till området.

Fler målpunkter och utveckling av de som finns ökar möjligheten att fler utanför stadsdelen kan skapa sig en egen uppfattning/bild av Bergsjön utifrån sina egna upplevelser. Det innebär att mentala barriärer kan försvagas.

En satsning i Bergsjön kan öka tilltron och stoltheten över stadsdelen. Följden kan bli ökad kraft från invånarna och på så sätt påverkan på utvecklingen av stadsdelen.

Ökad orienterbarhet särskilt vid hållplatserna. Omvandling av miljön vid hållplatser kan visa vart man kommit och vart man ska ta vägen sedan.

2.6 KONSEKVENSBESKRIVNING

Ekonomi

Denna beskrivning är utifrån ett stadsbyggnads- och traditionellt projektperspektiv. Dagens förutsättningar med utanförskap och segregation i staden kostar samhället och staden mycket pengar. För att få en samlad bild av investeringar och konsekvenserna för staden och samhället bör denna konsekvensbeskrivning kompletteras med gränsöverskridande analyser och beskrivningar. Satsningar inom vissa områden såsom stadsutveckling bidrar till positiva konsekvenser inom andra områden. De insatser som görs bör ställas i relation till mer långsiktiga konsekvenser och vinster inom stadens/samhällets totalekonomi.

Programmet kan leda till:

- Ökade skatteintäkter.
- Fler arbetstillfällen i stadsdelen.
- Ökad befolkning ger också ökat underlag för till exempel service och kollektivtrafik.
- Genom en förtätning av ett befintligt område, utnyttjas redan gjorda investeringar på ett bättre sätt, vatten- och avloppsledningar, gator och vägar, skolor, förskolor med mera.
- Effektivisering av befintlig markanvändning ger mindre ytor att sköta för kommunen och kan innebära mindre driftskostnader.
- Investeringar av kommunal service i form av förskole- och skolplatser.
- Investeringar för upprustning, omvandling och strukturförändringar inom allmänna platser.
- Ökade kommunala driftskostnader på grund av ökad kvalitet på allmän platsmark.

Hälsa och säkerhet

Folkhälsa

Ökad trygghet och attraktivitet i stråk och grönområden kan medföra ökad användning och rörlighet med positiva effekter på hälsan.

Trafikmängder

En simulering av trafikflödena visar på minskad trafik på Bergsjövägen (mellan korsningarna med Gärdsåsgatan-Mellbyleden). Trafiken ökar istället något på Ljusårvägen.

En eventuell öppning av Gärdsåsgatan medför ökade flöden på hela Gärdsåsgatan. Vid öppning krävs en utformning som försvårar för genomfartstrafik för att minska effekten. Fördjupning av studierna ska göras i kommande detaljplan.

Störst beräknade ökning får Bergsjövägen (Almannavägen-Gärdsåsgatan) vid bensinstationen.

Buller

Utbyggnadsförslaget föreslår utbyggnad på redan ianspråktagen mark utmed befintliga gator och spårväg. Utmed Ljusårvägen och Bergsjövägen innebär det förändringar av gatan med lägre hastigheter och för Bergsjövägen även lägre trafikmängder. Det finns goda förutsättningar att skapa tysta/ljuddämpade gårdsutrymmen. Ny bebyggelse utmed stråken kan skapa avskärmningar för allmänna gröna ytor samt för befintlig bebyggelse. I Bergsjön finns flera större grönområden med god ljudkvalitet.

Områdena ligger inom prioriterat utbyggnadsom-

råde i stadens ”Strategi för utbyggnadsplanering” vilket är stråk utmed kollektivtrafiken. De områden som pekas ut i utbyggnadsplaneringen bedöms ha särskilt god potential att få stadsskvaliteter. Här finns förutsättningar för god kollektivtrafik och möjligheten att bygga många nya bostäder och annan användning som kan ge en blandning av funktioner.

Översiktliga beräkningar för föreslagna områden visar på ljudnivåer vid närmsta fasad till upp emot 60-65 dBA. Detta utan att studera detaljerade åtgärder i anslutning till respektive område utöver sänkt hastighet till 50 km/h.

Översiktlig är bedömningen av området är att det går att skapa goda boendemiljöer med avseende på bullerstörningar. Detaljstudier krävs i fortsatt planläggning för att säkerställa detta och för att klargöra vilka åtgärder som behöver genomföras i de olika delområdena.

Föroreningar

Marker som idag är förorenade saneras vid utbyggnad. Utredningar krävs vid planläggning för att klargöra föroreningsnivåer och eventuell sanering.

Farligt gods

Bergsjövägen (Mellbyleden-Gråbovägen) är sekundär transportled för farligt gods. I detaljplan för Kulturhuset vid Rymdtorget har en riskutredning gjorts som också översiktligt belyst risker för en bebyggelseutveckling på övrig sträcka på vägen.

Utredningen visar att risken är försumbar på 50 meters avstånd från vägen, förutsatt att skydd-

2.6 KONSEKVENSBESKRIVNING

såtgärder som hindrar eventuella olycka från att sprida sig in på planområdet införs. Ny bebyggelse får generellt sätt inte uppföras inom 30 meter från vägen.

I utredningens bedöms olika bebyggelse typer, såsom exempelvis bostäder och mindre verksamheter, kunna accepteras på ett minsta avstånd ner till 30 meter. För ny bebyggelse mellan 30-50 meter från leden krävs projektspecifika utredningar i senare skede.

Naturmiljö

Programområdet omfattar inte Riksintresse, Natura 2000 eller andra områden med särskilt intresse. Programförslaget föreslår ingen utbyggnad inom strandskyddat område.

Indirekt berörs Natura2000 området för Sävåån och Lärjeån, se vidare under *Påverkan på vatten*.

Grönkilar och biologisk mångfald

De gröna områdena i söder, Utbybergen och Kvibergspark, ingår i idag i en övergripande grönstruktur. Dessa områden upplevs också som barriärer (fysiska och mentala). När staden byggs samman förändras karaktären på vissa av de gröna områdena. I den bebyggda miljön kan de bestå av nätverk av stråk, parker eller andra gröna områden. Delvis kommer detta område att förändras och kombineras med bebyggelse mellan Utby och Bergsjön. Hur en bebyggelseutveckling kan ske med en acceptabel påverkan på natur och biologisk mångfald i det specifika stråket utreds i kommande detaljplanearbete.

Skyddade arter

Programmet föreslår förändrad markanvändning och utveckling i anslutning till områden med skyddade arter. I Kvibergsparken finns mindre hackspett och i Utbybergen finns fladdermöss. Större delen av dessa gröna områden kommer att finnas kvar. Inventering av områdena krävs för att få kunskap om arternas livsmiljöer, habitat, häckning och födosöksområden. Detta ska göras i kommande detaljplaner. Utifrån inventeringarna ska också den påverkan föreslagen utbyggnad får samt eventuell kompensation studeras och redovisas.

Lokala miljömål

Föreslagen utbyggnad ligger i Mellanstaden med goda förutsättningar för hållbart resande vilket medför positiv påverkan med avseende på *Begränsad klimatpåverkan*, *Frisk luft* samt *Bara naturlig försurning*. Vid eventuell sanering av mark kan påverkan på *Giftfri miljö* vara positiv eller oförändrad.

Att ta bort barriärer mot naturområdena har positiv påverkan på hög tillgänglighet under målet *Levande skogar*.

Att koppla ihop stadens bebyggelse innebär intrång i det som idag är gröna spridningskorridorer. Detta kan ha negativ påverkan på *Myllrande våtmarker* samt *Ett rikt växt och djurliv*.

Inom målet *God bebyggd miljö* har planen positiv påverkan på delmålet *Attraktiv bebyggelsestruktur*. Eventuell påverkan på delmålet *God ljudmiljö* kräver mer detaljerade förslag och utredningar.

Planen kan påverka målet *Levande sjöar och vattendrag* både negativt och positivt beroende på detaljutformning.

Kulturmiljö

Programförslaget berör inte Riksintresse. Förslaget bedöms inte heller påverka övriga byggnader eller områden negativt.

Påverkan på vatten

Ingen ny bebyggelse föreslås som avvattnas mot Lärjeån.

De öppna dagvattenstråken pekas ut och ska värnas i programmet. Efter behandling (enligt stadens handböcker) av dagvatten bedöms detta inte negativt påverka möjligheterna att nå miljö kvalitetsnormerna eller påverka de övergripande syftena med Natura2000-området för Sävåån.

Fortsatt planering

Kommande detaljplaner i anslutning till Kvibergspark, Gärdåskulle och Utbybergen ska behandla påverkan på naturvärden, biologisk mångfald, gröna spridningskorridorer samt skyddade arter.

Viktiga frågor att behandla för kommande detaljplaner är: *buller*, *risker*, *förorenad mark*, *dagvatten*, *VA-utbyggnad*, *blandade boendeformer*, *attraktiva platser*, *stråk* samt *gaturum*, *allmänna mötesplatser/parker*, *minska barriäreffekter* och *genomförande frågor*.

3.1 I REGIONEN

Läge

I Göteborg ligger Bergsjön i de östra delarna, norr om Säveån på gränsen till Partille kommun.

Med den placeringen har området närmare och snabbare kommunikationer med bil och buss till Angered C, Gamlestaden och Partille C än till centrala Göteborg. På dessa platser finns service, handel och arbetsplatser viktiga för Bergsjöns invånare.

I det regionala nätet finns förbindelser till stationerna i Gamlestaden och Partille. Här finns bland annat pendeltåg som innebär att det snabbt, med

hög turtäthet är rimligt att nå flera orter. Stationen vid Gamlestaden är ny sedan 2013 och utvecklas till en större knutpunkt för staden.

Vid utvecklingen av regionen hamnar förorterna efter i konkurrensen med avseende på resor. Det tar ofta längre tid att resa inom staden än regionalt med tåg och expressbuss. Restider är ofta en viktig del i attraktiviteten vid val av bostad. Det finns goda möjligheter att Bergsjön får bättre tillgänglighet till regionen vid en utveckling av Rymdtorget.

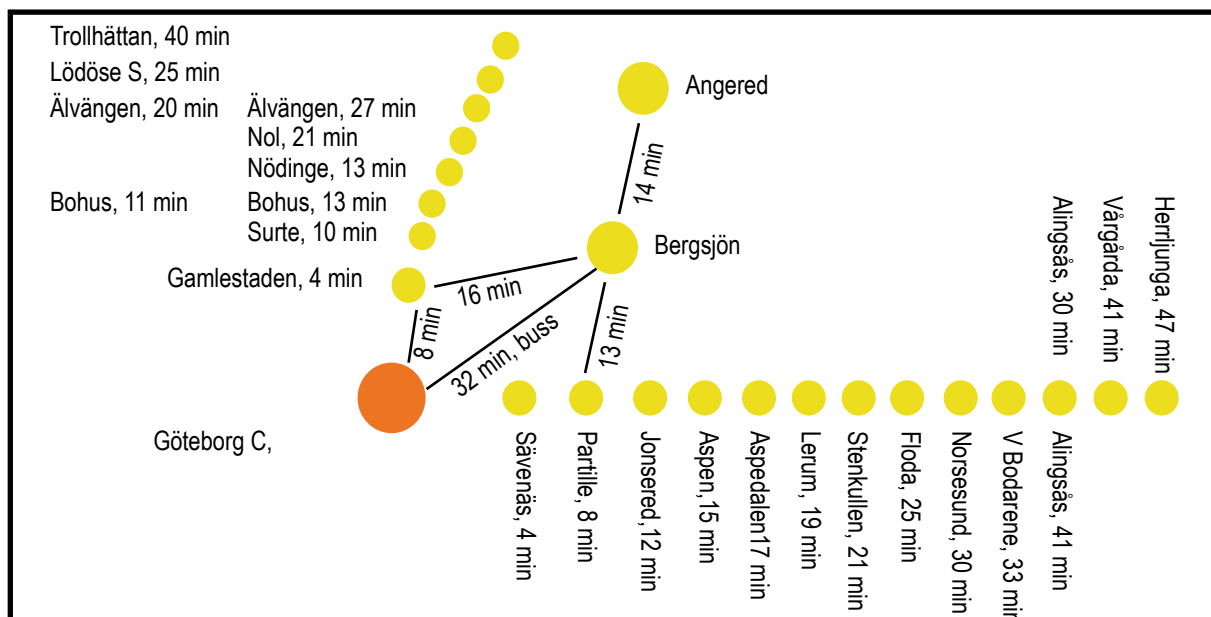

Bild: Principbild med restider (från Göteborg C) för kopplingar till närmaste stråk i regionen.

Bild: Strukturbild för Göteborgsregionen.

Strukturbild

Kommunerna i Göteborgsregionen har tagit fram en strukturbild för regionen. Den består av flera delar, bland annat:

- Kärnan som är centrala Göteborg (röd punkt).
- Den sammanhängande stadsområdet, Mellanstan och delar av Mölndal och Partille. (Orange punkt).
- Huvudstråken, pendelstråk med huvudorter (grå pilar med punkter).
- Gröna kilar, sammanhängande skogs- och jordbrukslandskap (Grönt).

Bergsjön ligger i stadsområdet mellan stråken mot Trollhättan samt Alingsås/Herrljunga/Skövde.

3.2 HUVUDSTRUKTUR

Planhistoria

Bergsjön är en av de stadsdelar som planerades och byggdes under 1960-70-talen. Planeringsidealerna var en reaktion mot den tidens problem med trångboddhet, låg standard, bostadbrist, ökande bilism med mera. Strukturen är utbyggd efter en planeringsprincip med utfrånmatning och trafikseparering. Stadsdelen är uppbyggd med kringled med matargator till de olika delarna och med separata nät för bil samt gång- och cykeltrafik.

Bebyggelsemässigt präglas tiden, för utbyggnaden av området, av generaliserat och industriellt bostadsbyggande. Anpassningen till topografin minskade generellt och i många fall sprängdes byggbara platser fram. Likadana hustyper placerades ut i olika områden till exempel de så kallade Stjärnhusen som finns både i Bergsjön och Frölunda.

I denna tid var bilismen prioriterad vilket skapade barriärer i staden. Men även spårvagnsnätet byggdes ut. I Bergsjön finns fyra stationer där den sista är Komettorget som är en ändstation. Fuktionssepareringen innebar att det nu utvecklades och planerades för en utbredd arbetspendling som vi fortfarande har kvar idag. I Bergsjön finns även idag få arbetsplatser och en dålig fysisk kontakt med arbetsmarknaden.

Planerna var på många håll storslagna men den stora utbyggnaden stannade så småningom av. I Göteborg innebar det till exempel att planerad infrastruktur i form av kopplingar mellan förorterna inte blev av. Idag upplevs det fortfarande som svårt

Bild: Programområdets läge i staden.

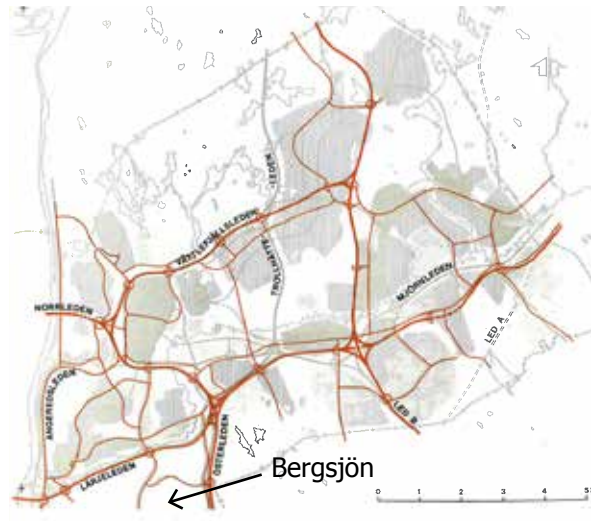

Bild: Reviderat trafikförslag från Generalplan för Angered-Bergum (egen kommun då) från 1968. På förslaget syns också hur stor utbyggnad som planerades fram till år 2000.

"Det är miljonprogrammets platser och stadsmiljöer som gör att de inte är så populära."
- Jerker Söderlind

att ta sig mellan och inom områdena och det efterfrågas bättre kopplingar. I översiktsplanen finns ett vägreservat för en bättre koppling från Bergsjön upp mot Storås-Angered.

Struktur

Området präglas av trafikstrukturen, spårvagnsdragningen, naturen och sin storskaliga bebyggelse. I detta finns både kvaliteter och svårigheter.

Bebyggelsen har välplanerade ljusa lägenheter, bilfria bostadskvarter, närhet till kollektivtrafik, närhet till lokalt centrum, natur och grönska som kvaliteter. Området är en viktig tillgång med stort bostadsbestånd, bra kollektivtrafikstråk, friytor och naturområden.

Med tiden har denna struktur visat sig även ha negativa sidor till exempel svårorienterat, upplevd otrygghet, vikande handel på de lokala torgen, få arbetstillfällen i närområdet samt oattraktiva miljöer och stadsdelar. Vidare är strukturen oflexibel med barriäreffekter samt innebär svårigheter för komplettering jämfört med andra strukturtyper.

3.3 BERGSJÖN I ÖGONHÖJD

3.3 BERGSJÖN I ÖGONHÖJD

3.4 BEBYGGELSE OCH KULTURHISTORIA

Struktur

Bebyggelsen i stadsdelen Bergsjön är uppdelad även om det är en stadsdel. Det finns 13 bostadsområden eller 4 grannskapsområden med olika stadskaraktärer, se bilder. Här saknas sammanhang mellan bostadsområdena och även till Göteborg som helhet.

Strukturerna från denna tid kan generellt ha ett viss kulturhistoriskt värde. I Bergsjön bedöms det inte finnas ett sådant värde. Här finns inte de mest intressanta områdena från den tiden.

Bebyggelse

Hustyperna i området är karaktäristiska för de tidiga miljonprogrammet med huslängor i 3-8 våningar med fasader i tegel eller betongelement.

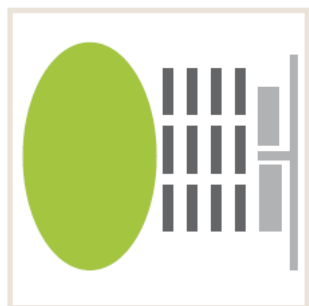
I Bergsjön finns ett fåtal byggnader som benämns i kulturhistoriska sammanhang.

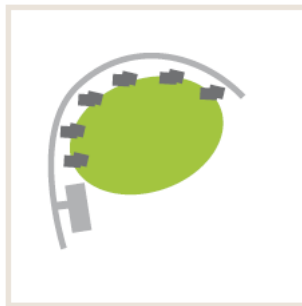
Bild: Loftgångshuset, Rymdtorget 7.

De är:

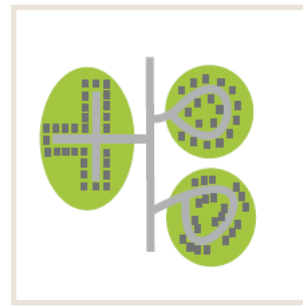
- punkthusen vid Rymdtorget. Skyddade i gällande detaljplan.
- Kollektivhuset Stacken, Teleskopgatan 2.
- Terrasshusen på Björnbacken.
- Kyrkan och loftgångshuset vid Rymdtorget. Loftgångshuset är skyddat i gällande detaljplan.

1. Trafikseparerade lamellhus.

2. Punkthus vid gata.

3. Småhus i enklaver.

Bilder: De stadskaraktärer som främst återfinns i Bergsjön. (Stadsbyggnadskvaliteter i Göteborg)

Bild: Punkthuset, Rymdtorget 1-5.

Fornlämningar

I området har det funnits olika lämningar utspridda. Under utbyggnaden av området undersöktes de flesta och togs bort. De som säkert finns kvar finns i Kvibergs park, samt hällkistan vid Siriusgatan.

I nutid finns nya tekniker varför krav på nya undersökningar kan ställas av Länsstyrelsen inom programområdet. Inför vidare planläggning ska Länsstyrelsen kontaktas för besked om eventuellt utredningsbehov i området.

3.4 BEBYGGELSE OCH KULTURHISTORIA

Bild: Vybild över delar av Östra Bergsjön från 2013.

Efter utbyggnaden av området har inga större kompletteringar med bebyggelse gjorts. Det är i stort den ursprungliga bebyggelsen och strukturen som finns kvar idag.

En större förändring har dock skett med Stjärnbildsgatan. På 1970-talet stod stora delar av bostäderna outhyr och det monterades delvis ner och omvandlades till radhus.

På vybilden syns i väster ett nytt område (2013), Mellbyhöjd, med bostadsrätter (12 st) och radhus (10 st). Dessa finns inte med i statistiken nedan.

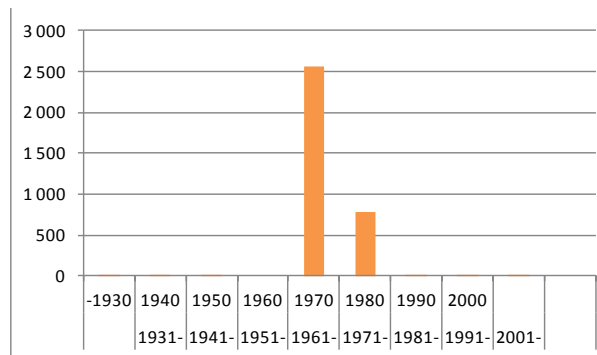

Bild: Utbyggnad Västra Bergsjön

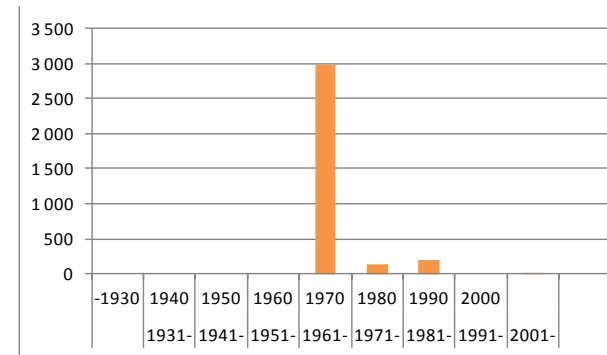

Bild: Utbyggnad Östra Bergsjön

3.5 BEFOLKNING

Bergsjön har ca 16 500 invånare. I östra delen är det något fler än i västra, ca 8900 respektive ca 7600.

Fördelningen mellan olika åldrar följer i stort fördelningen för Göteborg med undantag för fler barn i Östra delen och färre Unga vuxna i västra delen. Åldersmässigt är det en blandad befolkning i stadsdelen.

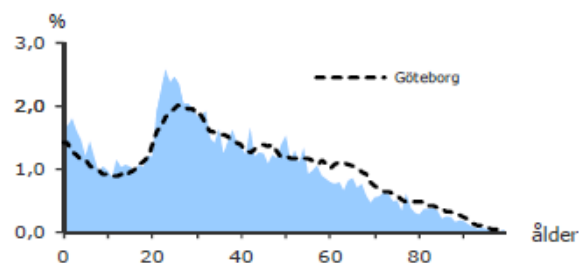

Bild: Åldersfördelning Västra Bergsjön jämfört med Göteborg.

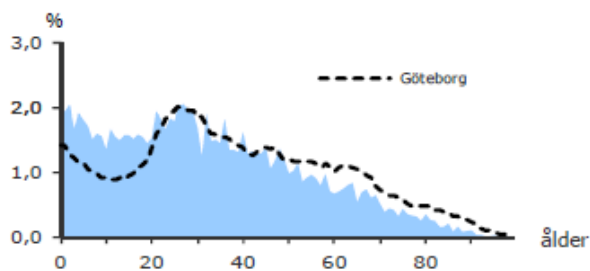

Bild: Åldersfördelning Östra Bergsjön jämfört med Göteborg.

Inkomsterna i Bergsjön är i medel lägre än i Göteborg. Det är större andel i den lägsta kategorin. Medelinkomsterna utifrån ålder i förhållande till Göteborg visar på en växande skillnad upp till pensionsåldern.

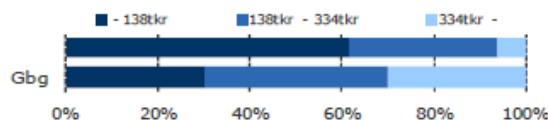

Bild: Inkomstfördelning Östra Bergsjön jämfört med Göteborg.

Andelen arbetslösa är högre i i Bergsjön än i Göteborg.

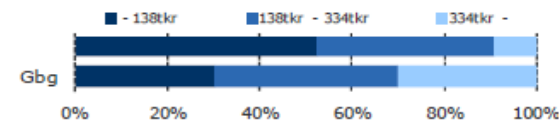

Bild: Inkomstfördelning Västra Bergsjön jämfört med Göteborg.

Medelinkomst 2011

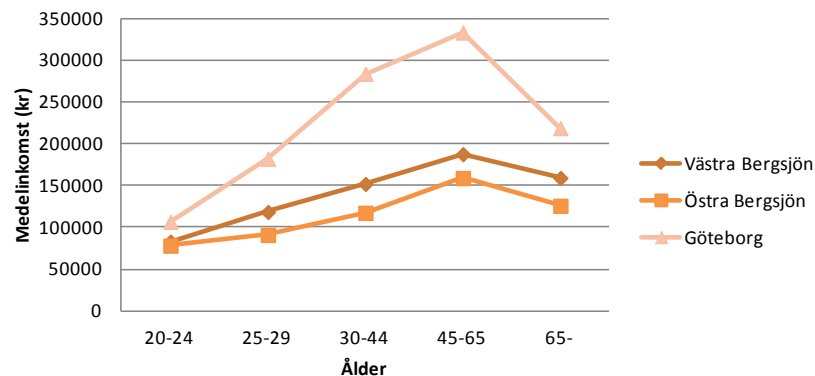
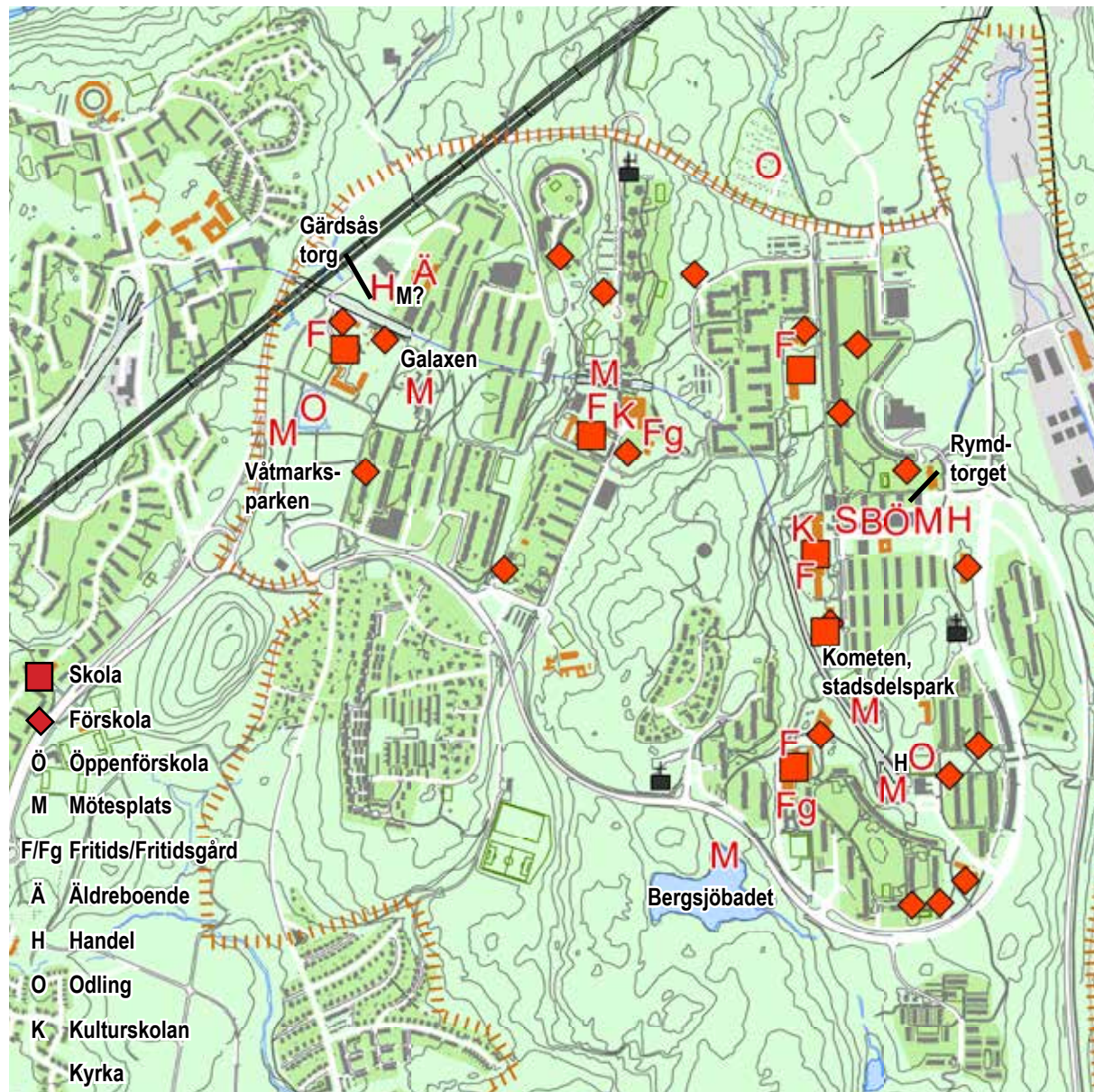

Bild: Medelinkomster från 20 år och uppåt.

3.6 FUNKTIONER OCH FOLKLIV

I Bergsjön finns det två lokala torg, Rymdtorget och Gärdsåstorg. Tyngdpunkten är Rymdtorget med bibliotek, medborgarkontor, SDF, träffpunkt, familjecentral, skola, kyrka, förskola, öppen förskola, vårdcentral, träffpunkt, Bergsjön centrum med butiker; bland annat livsmedel. Vid Gärdsåstorg finns livsmedelshandel, mindre servicebutiker, skola, förskola, folkhögskola samt Stadslantgården Galaxen precis intill.

Utbudet täcker vardagslivets största behov av service för boende i området. Skolor och förskolor ligger utspridda över området. Dock är kapaciteten ansträngd och det finns inget utrymme för ökad andel bostäder utan utbyggnad av servicen. SFI finns i Angered, 12 minuter med buss från Rymdtorget. I Kviberg finns ungdomshuset Radar72.

I Bergsjön finns det flera grönytor med social betydelse som möteplatser (M) som definierats i *Sociotopkarta*. De är viktiga kvaliteter i stadsdelen. Den som är en målpunkt för besökande från andra delar av Göteborg är Bergsjöbadet.

Inom området finns främst 3 odlingsområden. Topografin på större delen av kommuns mark medför svårigheter att komplettera i området med fler odlingsområden. För att öka odlingen i området är det mer lämpligt med privata initiativ på så kallad kvartersmark.

I Kortedala finns kulturskola som även har undervisning i Bergsjöskolan o Sandklevshallen. Inom denna ram finns också El sistema på Bergsjöskolan.

3.7 BOSTÄDER

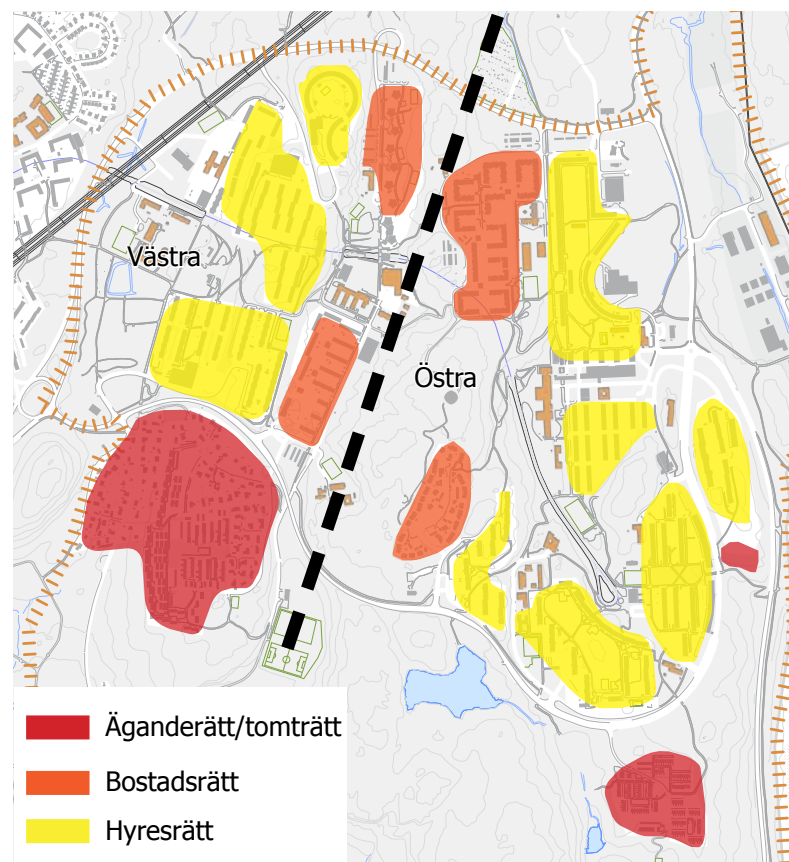
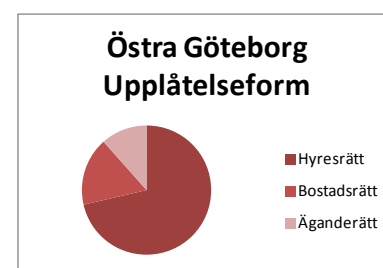
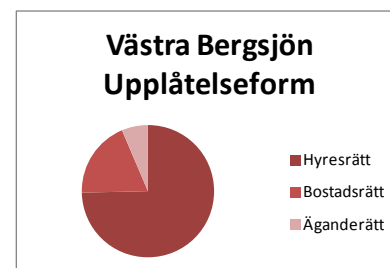
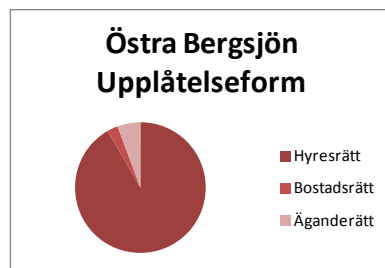
I Bergsjön finns det cirka 6700 bostäder i jämn fördelning mellan västra och östra delen.

Andelen hyresrätter i Bergsjön, liksom i SDN Östra Göteborg som helhet, är högt. I östra delen är den 91% och i västra 74 %. Snittet för Göteborgs stad ligger på 54 %. Andelen småhus är litet i förhållande till Göteborg (19%) med ca 6 % i vardera del.

Bostäder med olika upplåtelseformer finns i olika delar av Bergsjön vilket syns tydligt på kartan intill. Det finns inte någon blandning av upplåtelser varken i den stora eller lilla skala i stadsdelen.

Det är en övervikt av antalet små lägenheter, 1-3 rum och kök, speciellt i hyresrätter. Det finns även en uppdelning mellan såväl äganderätt och hyresrätt som små och stora bostäder i Bergsjön.

Antalet personer som bor i områdena återspeglas inte av hur stora lägenheter det finns. Det vill säga att det bor många även i de små lägenheterna. Det finns en hög trångboddhet i området. På vissa håll får det även fysiska uttryck till exempel att balkonger provisoriskt byggts om till förråd etc. Trångboddhet ställer högre krav på gemensamma ytor som ofta får en ökad belastning.

På kartan syns principen tydligt med en ringled runt och en återvändsgata till varje bostadsområde. I mitten av området går gång- och cykelvägarna.

Denna struktur ger många negativa effekter på livet i Bergsjön. Gång- och cykelvägar upplevs som otrygga, hållplatser som upplevs otrygga, vägar som inbjuder till höga hastigheter med hög olycksrisk, bilkörning på gångvägar, barriäreffekter samt långa avstånd. Den trafikfria miljön ses som positiv utifrån aspekten att det ger stor möjlighet för barn att röra sig fritt.

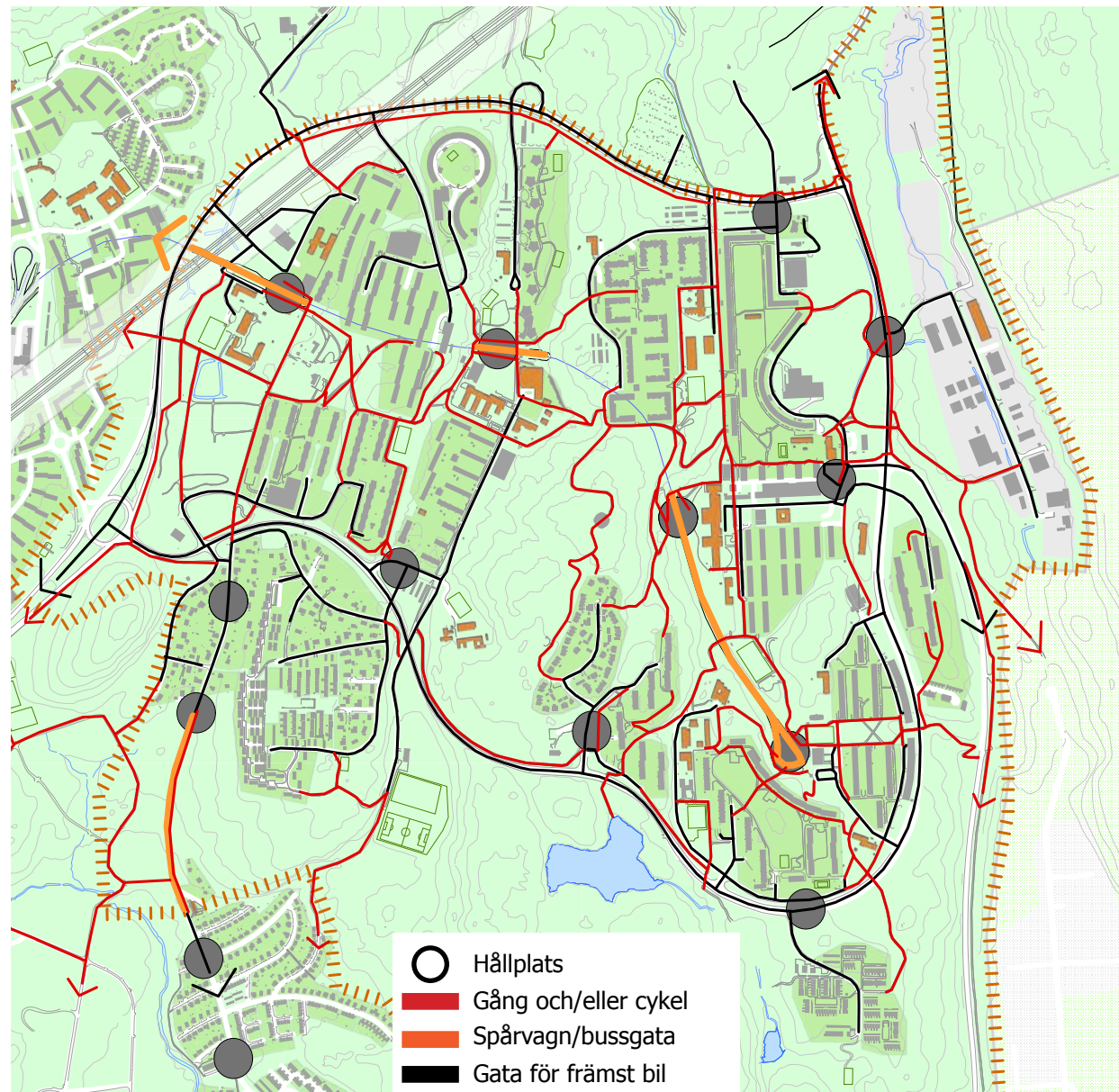
Topografin i Bergsjön medför även att många gång- och cykelvägar har större lutning än vad som idag är tillåtet. Detta medför svårigheter för flera att ta sig mellan områden, till service och hållplatser.

Kollektivtrafik

Det finns bra täckning i Bergsjön som helhet.

Spårvagnen går från Göteborg C via Kortedala genom Bergsjön och vänder vid Komettorget. Hit går linjerna 7 och 11. Två busslinjer trafikerar Bergsjön, 58:an och 74:an. 58:an kommer via Utby till Merkuriusgatan. 74:an går Angered C - Partille via Rymdtorget. Dessa går i halvtimmestrafik på vardagar och helg. 58:an går vid pendlingstider ca var kvart. Inom Bergsjön finns även 57:an som går via bostadsområdena till knutpunkterna och är en service för dem som har svårt att ta sig fram i det kuperade landskapet.

Kopplingen mellan spårvagnsnätet och busstrafiken är inte bra. Buss 74 och 57 kör in till Komettorget och vänder vilket innebär extra restid för busstrafiken.

3.9 TOPOGRAFI OCH GEOLOGI

Bergsjön är ett kuperat landskap. En större höjdygg delar området i nordsydlig riktning. Utbyggnaden har sprängts fram i dalgångar och tydliggjort dessa ytterligare vilket också har resulterat i en del utfyllnader samt kuperade naturområden med svår-tillgängliga gångstråk.

Större delen av Bergsjön består av berg (rosa), kalt eller med tunt jordtäckte. I dalgångarna kompletteras detta mestadels med lera (gult), svallsediment (orange) eller morän (ljusblå). Främst mot Kortedala finns ett större område med torv (ljusrosa). Områden som är skrafferade utgörs av fyllning från utbyggnaden av området.

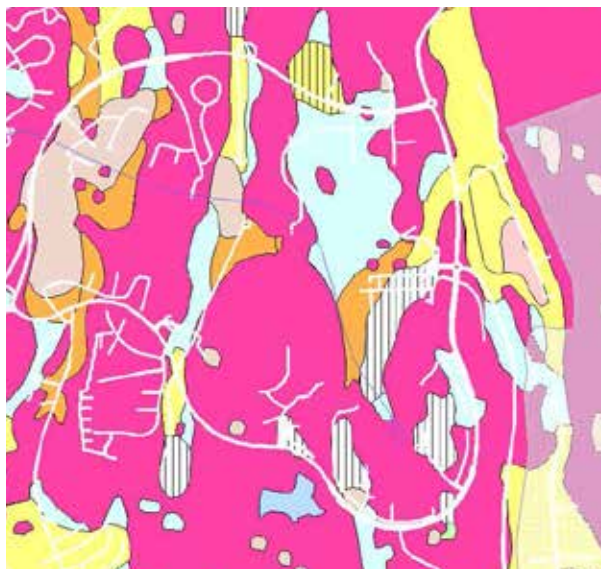
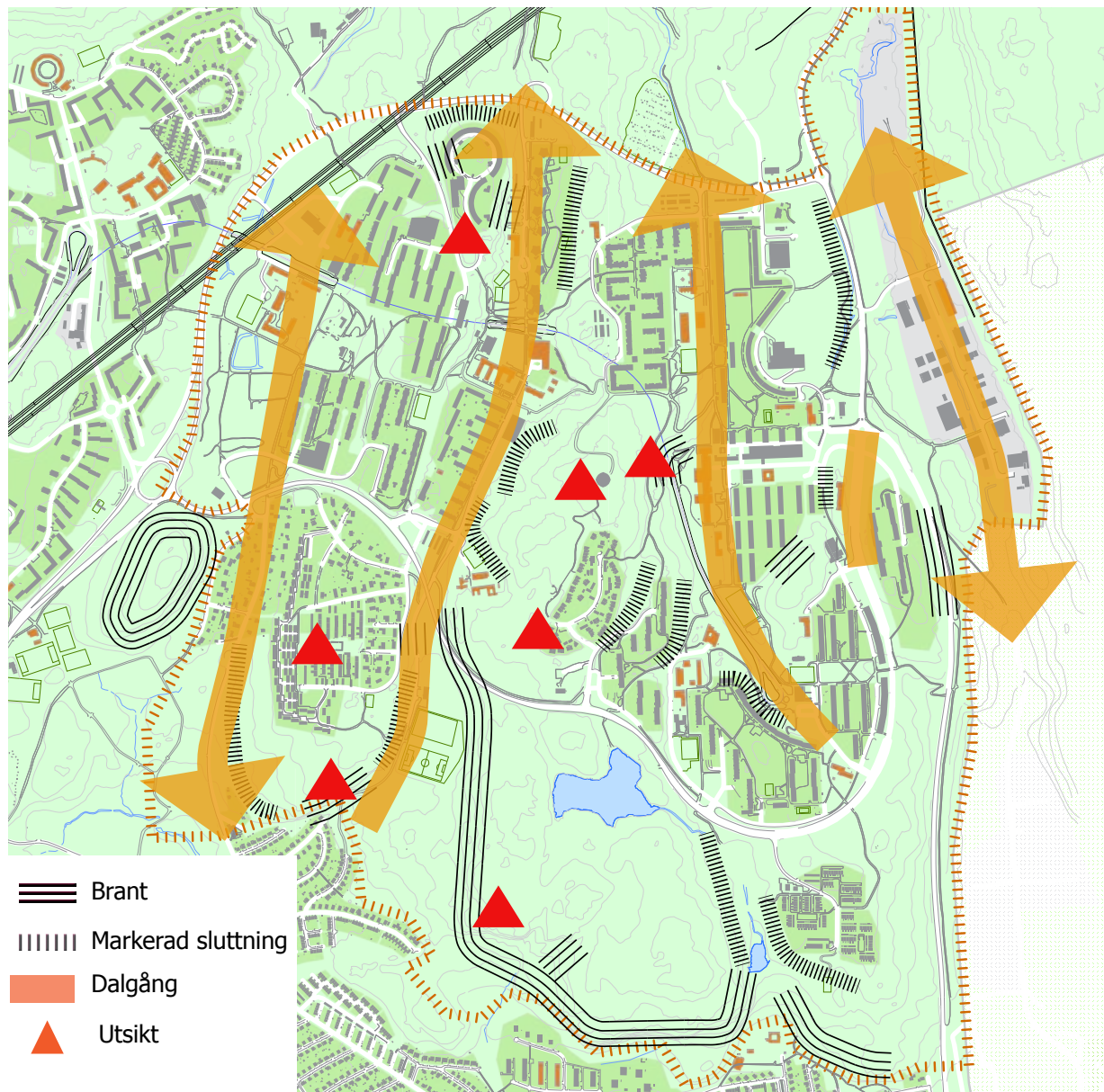

Bild: Övergripande jordartskarta.
30

3.10 GRÖNSTRUKTUR

I kommunens Parkplan för området finns grönstrukturen beskriven och analyserad. Bostäderna i Bergsjön har idag god tillgång till park/naturmark. Tillången på park- och naturmark är 187 kvm/person i stadsdelen. Snittet för göteborgaren är 230 kvm/person (170 kvm park och natur och 60 kvm vatten). Det finns stor andel sammanhängande områden mellan bostadsenklaverna. Här finns också stadsdelsparkerna Kometen, Teleskopsgatan samt Galaxen.

I Parkplanen föreslås dessa kompletteras med stadsdelspark Bergsjön vid sjön samt en utveckling av Galaxen till att kopplas ihop med våtmarksparken (Gärdsås mosse).

I parkplanen anges att det som saknas i området är anlagda parker. De naturlika områdena dominerar. Det behöver också kompletteras med bra länkar och tydliga stråk mellan bostadsområdena och målpunkter.

Vid trygghetsvandring i området lyftes känslan av otrygghet upp utmed stråken. Vegetationen i området har stor påverkan. Till exempel en trasig lampa märks tydligare här än i ett öppnare område, intilligande belysning når inte fram till den platsen. En del platser har rustats upp och kompletterats med olika anläggningar för aktivitet/spontanidrott. En viktig synpunkt och iakttagelse var att tjejerna har dragit sig ifrån dessa platser.

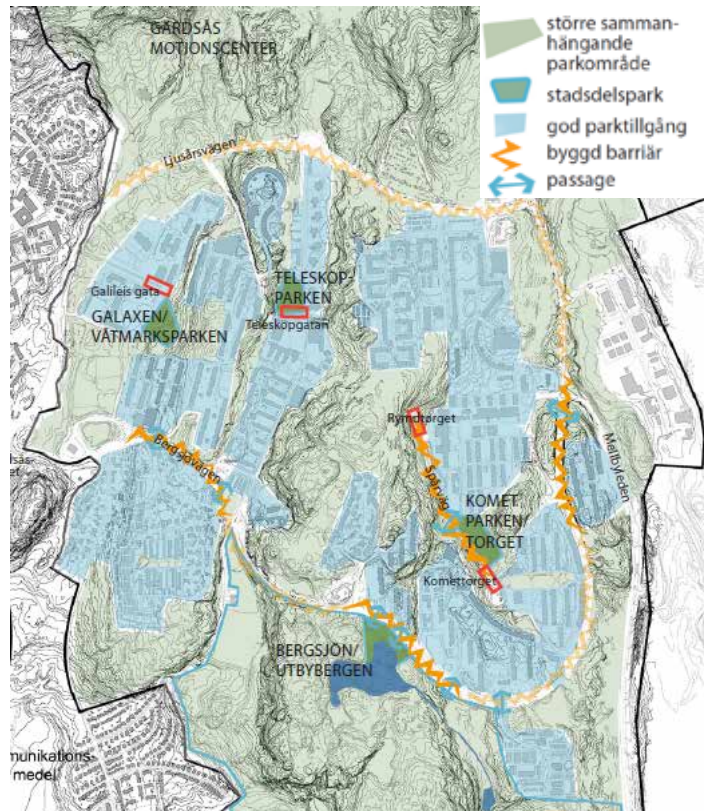

Bild: Parkplan, Nuläge

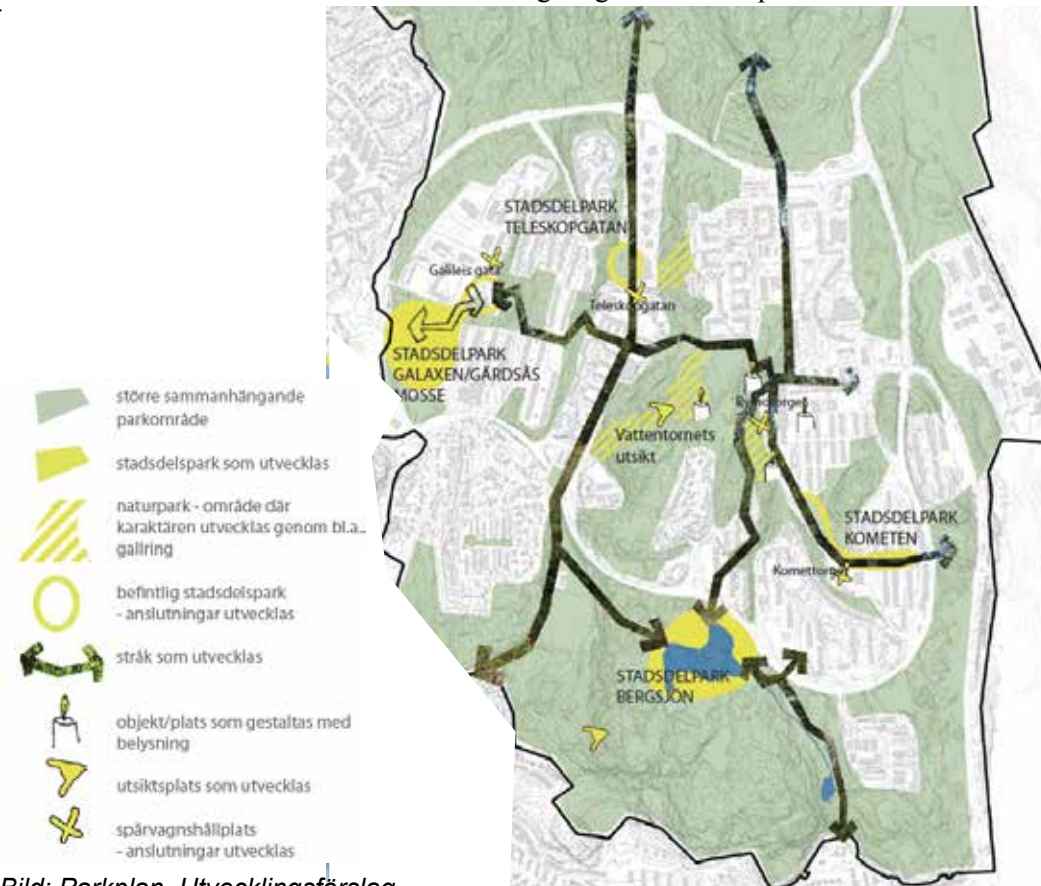

Bild: Parkplan, Utvecklingsförslag

3.11 DAGVATTEN

Dagvattensystemet i stadsdelen är uppdelat i flera delsystem på grund av topografin. I de bebyggda områdena är systemet förlagt i ledningar som leder till olika diken/bäckar som leder vattnet vidare. Översiktligt finns flera recipienter av vattnet. I norr finns Lärjeån som tar emot en del vatten. Merparten leds dock vidare mot söder, delvis via Kvibergsbäcken, till Sävån. Både Sävån och Lärjeån är Natura2000-område och riksintresse för natur. Vattendraget och omgivande natur är främst känslig för utsläpp av föroreningar och påverkan på flödena.

I stadens handbok för dagvatten är de olika recipienterna klassade. Lärjeån och Kvibergsbäcken klassade som 1:or, mest skyddsvärda. Sävån är klassad som klass 2. Vilken behandling av dagvattnet som krävs beror på användningen av marken.

Den öppna dagvattenhanteringen i diken/bäckar som idag finns mellan Bergsjön och recipienterna är mycket viktiga för det övergripande systemet främst på grund av rening och flödesreglering. I våtmarksparken renas också vatten från avrinningsområdet runt omkring.

De områden som kan påverka vattenkvaliteten mest är gator, parkeringsytor och områden med verksamheter. Ökad mängd med ytor som hårdgörs eller bebyggs påverkar flödet av dagvatten.

Den öppna hanteringen bör bevaras och där det är möjligt byggs ut särskilt vid om- och nybyggnader av gator, parkeringar samt verksamheter.

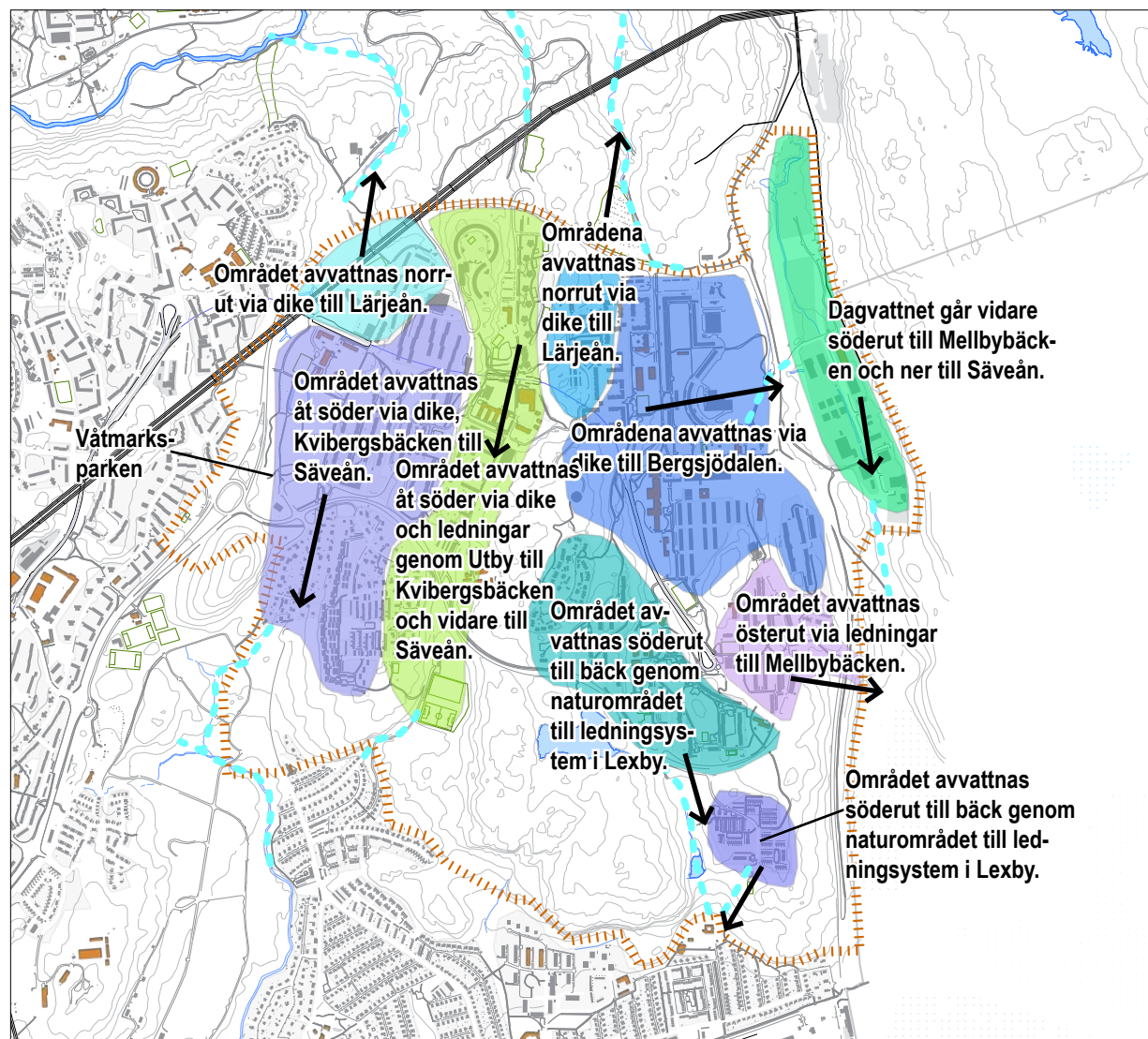

Bild: Olika delområden av dagvattenhantering (områden i olika färger) och viktiga bäckar/diken (Blå steckad linje).

3.12 NATUR, FRILUFTSLIV OCH IDROTT

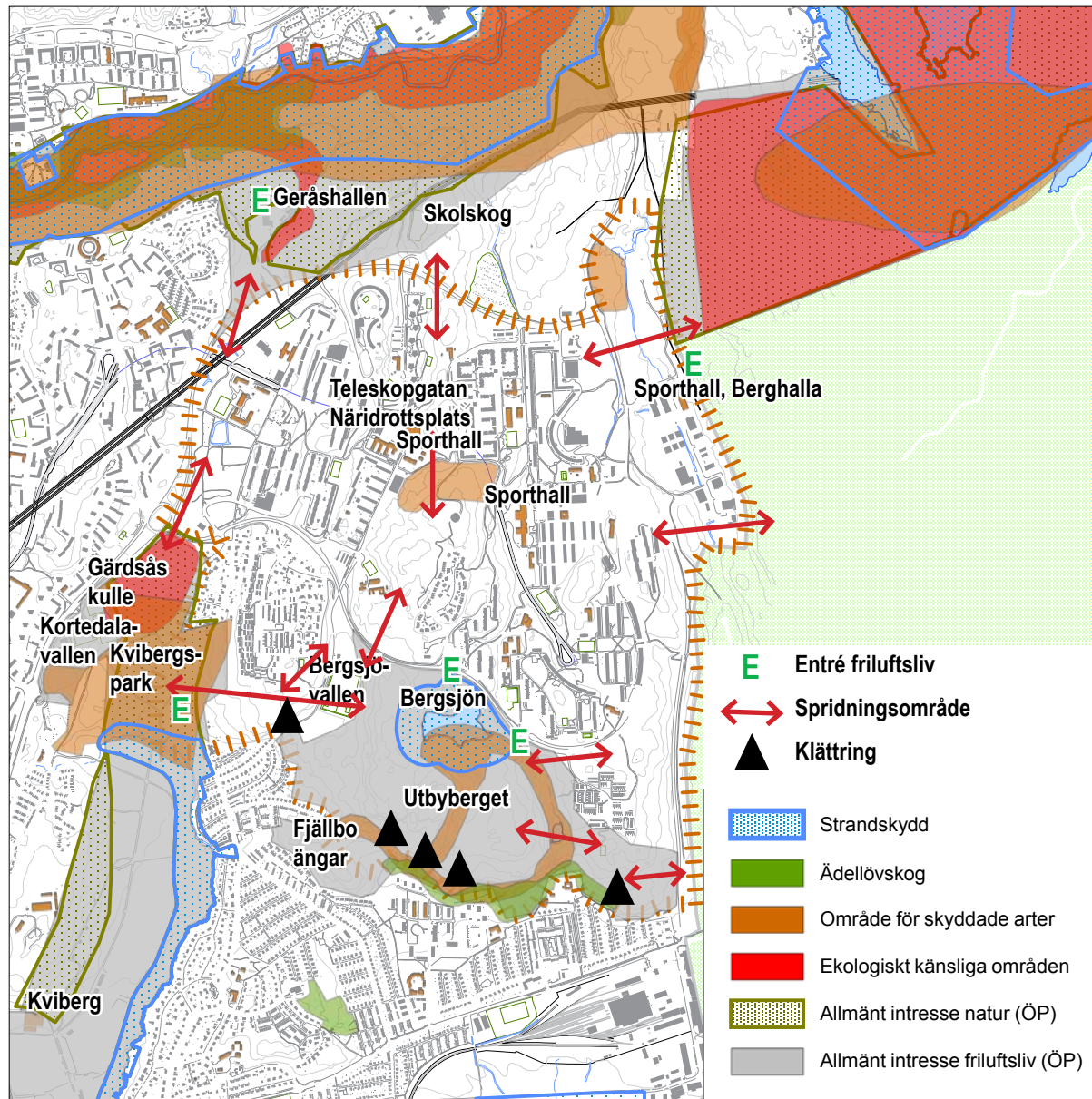

Bild: Naturvärden, platser för friluftsliv och rekreation.

Bergsjön ligger omgiven av större naturområden. Invånarna här har generellt god tillgänglighet till värdefulla grönområden. I dessa områden sammanfaller flera naturvärden vilket visar på dess betydelse. Mellan olika områden finns spridningsområden.

Det finns tre sporthallar i området. De är fullt utnyttjade i nuläget. Den i väster, Berghalla, ligger i verksamhetsområdet avskilt av Bergsjövägen (som här är högt trafikerad) vilket är en dålig placering utifrån ett barnperspektiv.

I norr ligger Lärjeånsdalgång med stora naturvärden. Intill i skogsområdet ligger gym- och motionscentret Geråshallen samt så kallad skolskog som kan användas av skolorna i Bergsjön.

I söder finns en fin badsjö och Bergsjövägen, fotbollsplan.

I natur- och grönområdena finns möjlighet till motion och promenader. I naturområdet Bergsjön/Utbyberget/Fjällbo ängar finns anlagd promenadslänga på 5 km samt en av kommunens så kallade Naturspots. Bergen är även populära för klättring.

3.13 SOCIALA ASPEKTER

Sammanhållen stad

Bergsjön ligger isolerad med större vägar som barriär mot andra delar och kvaliteter till exempel badplatsen och naturområde. Sammankopplande stråk till andra områden finns men är få och ofta inte attraktiva. Gärdsåsgatan till Utby är avstängd för biltrafik men öppen för buss-, gång- och cykeltrafik. Den har större potential att vara ett sammanlänkande flöde.

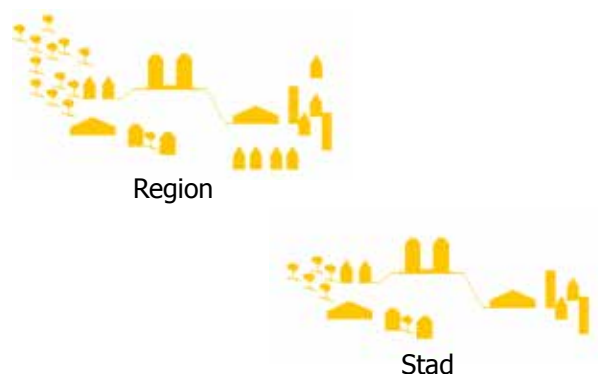
Strukturen och topografin i stadsdelen resulterar i att det finns flera barriärer inom stadsdelen. Bostäderna ligger som olika enklaver i det kuperade landskapet uppdelat med hyresrätter för sig och bostadsrätter för sig utan tydliga kopplingar. Närmiljön kring flera viktigt spårvagnshållplatser skapar inte sammanhållna stråk. Många tar spårvagn bara en hållplats eftersom det inte är tydligt och orienterbart mellan. Utmed de större vägarna är tydligheten större men där saknas gång- och cykelbana eller så ligger den en bit ifrån vägen.

Det finns tydliga fysiska anledningar till att metoden Trygghetsvandringar startade/uppkom i Bergsjön.

De fysiska barriärerna förstärks av att det också finns sociala och mentala barriärer både inom stadsdelen och till andra områden.

I spårvagnsnätet ligger Bergsjön/Komettorget som ändstation vilket inte skapar flöden genom stadsdelen.

Flertalet Bergsjöbor har inte anledning i vardagsliv eller i övrigt att lämna stadsdelen och många gör det inte heller. Det saknas nätverk bland annat

utifrån arbete, släktingar eller vänner i staden eller regionen för många. Vid en resa till fotbollscup med ett av lagen i stadsdelen visade sig att flertalet av barnen inte varit utanför stadsdelen eller tidigare inte åkt tåg. Att sakna nätverk i staden försvårar att se, möta och få kontakt med andra grupper.

Skolan fungerar idag inte som en väg in i det svenska samhället i Bergsjön där det är låg andel svenskfödda barn. De som har möjlighet väljer andra skolor utanför stadsdelen vilket skapar en ond spiral. Det finns också de som flyttar ifrån stadsdelen för att försöka skapa bättre förutsättningar för sina barns framtid.

Bostadsbeståndet i Bergsjön medför svårigheter att göra boendekarriär i stadsdelen. Det finns människor som nu flyttar när de får bättre förutsättningar ekonomiskt men som skulle vilja stanna kvar.

Torgen och andra platser använder idag inte sin potential som noder för sammanhållningen i stadsdelen.

Det finns bra kollektivtrafik till centrum. Det finns också ett stråk Partille-Angered som stannar i Bergsjön. Det är ett viktigt stråk i staden och regionen som håller på att bli tydligare. Denna utveckling kan motverka att Bergsjön inte ligger i slutet av något. Östra delarna av Rymdtorget ligger i skärningen mellan Bergsjön och flödena i detta stråk. Det är av stor vikt för stadsdelen att visa sig och utgöra en del av stråket.

Med begreppet Nordost som används i Göteborg kopplas Bergsjön ofta ihop med Angered och andra stadsdelar däromkring. Detta kommer sig delvis av att Bergsjön byggdes ut samtidigt enligt samma principer som dessa områden och att dessa ofta då förekommer i samma sammanhang. Men Bergsjön tillhör och ligger geografiskt mot Partille, Utby, Kviberg, Kortedala och Gamlestaden. Bergsjön och bilden av Bergsjön skulle vinna på att detta stärks och blir tydligare strukturellt och mentalt.

Vardagsliv

Det finns flera komponenter som är kvaliteter; sjön, biblioteket, stora lekplatsen norr om Komettorget, Gärdsås torg, grönskan, odlingarna, Vattentornet, näridrottsplats Teleskopgatan, Galaxen etc.

Barnen har större rörelsefrihet än i centralastaden. Vid en skolutflykt till centrum var barnen frågande till var barnen i centrum fick plats att vara.

I stadsdelen finns inte någon stark rörelse underifrån jämfört med andra delar. Gentemot staden och dess centrala förvaltningar är det relativt tyst från invånarna här. Det kommer inte klagomål, felanmälningar, synpunkter eller påverkan på andra sätt.

Närmiljö

Byggnad och plats

Det innebär inte att det inte finns problem eller missförhållanden som behöver tas om hand utan att det krävs ett mer aktivt arbetssätt från stadens sida för att omhänderta och utveckla området.

Det finns handel av bland annat livsmedel vid Rymdtorget och Gärdsås torg.

Det finns mycket grönska i stadsdelen som räcker till även vid mer bebyggelse.

För många är Bergsjön hela vardagslivet och inte några andra delar Göteborg.

Den höga arbetslösheten förstärker den geografiska isoleringen för individerna när de inte är integrerade på arbetsmarknaden.

Det finns trångboddhet i stadsdelen.

Den bakgrund som många i Bergsjön har medför att de fysiskt är äldre i jämförelse med medel. Det innebär att statistiken ger en missvisande bild av andelen så kallat äldre med behov av hjälp och som har svårt att själv klara vardagslivet.

Samspel

Badet används även av människor utanför stadsdelen.

Det finns många föreningar, kulturarbetare och religiösa församlingar som är aktiva i stadsdelen. En del med medlemmar från andra delar av staden.

Det finns få allmänna lekplatser i förhållande till antalet barn i stadsdelen.

Många menar att det finns en trevlig och tillåtande atmosfär här.

Bergsjövallen har kapacitet för ökad användning. Platsen kan spela större roll i Göteborg med tydligare koppling till Kviberg och de aktiviteter som sker där.

Bergsjön har nära till Kviberg med alla möjligheter till aktiviteter/utbud som skapas för alla där. Kopplingen emellan är dock svag. Det är vanligt att ta spårvagnen runt istället för vägen via Gärdsås egnahemsområde.

Identitet

Runt Rymdtorget finns vackra punkthus med karaktäristiska balkonger i 60-tals anda som ofta används som symbol/bild för Bergsjön. Den blåa färgen (Bergsjöblått) används även på bänkar.

Det finns flera konstverk och skulpturer i området med positiv effekt på den interna identiteten.

För att vara en så stor stadsdel som Bergsjön finns det inte så stor differentiering i byggnadstyper, tidslager eller identiteter här. Det är ofta svårt för utomstående att förstå, orientera sig i och koppla

Stadsdel

an till området. Stadens generella språk som hjälper oss att förstå områden utan större lokalkunskap saknas.

Mellan olika delområden är identiteten i närmiljön inte differentierad nog för att hjälpa till med orientering och tillhörighet på grund av att det saknas olika lager som hjälper till i den kognitiva förståelsen av strukturen.

Isoleringen av stadsdelen ger en bild av att det skulle finnas en identitet för stadsdelen, men det är mer komplext än så. Det finns olika delar samt komponenter. Utifrån sett ges stadsdelen dock mestadels en bild vilket starkt påverkas av att stadsdelen står långt ner i hierarkin med avseende på socioekonomi i Göteborg och har ett lågt flöde genom stadsdelen.

Utifrån sett är det stora skillnader i identitet mellan de närmsta stadsdelarna vilket försvårar att skapa kopplingar och sammanhang. Bilden av Bergsjön är för många utomstående skapad från andrahandsinformation och föreställningar.

3.14 STÖRNINGAR OCH RISKER

Föroreningar

Under utbyggnaden av Bergsjön fylldes en del områden ut när marken skulle jämnas ut (rosa på kartan). Vad dessa fyllnader innehåller är inte känt vilket innebär att de klassas som mark där det finns risk för föroreningar. Befintliga bensinstationer och verksamhetsområden är också områden med risk för föroreningar. Vid eventuell exploatering av dessa områden krävs vidare undersökningar av markmiljön.

Buller

Översiktliga beräkningar visar på att det är bullerstört utmed spårvagnsspåren och kring ringlederna.

Risker

I öster finns verksamhetsområdet Bergsjödalen. Gällande detaljplan har inga restriktioner kring störningar. Närmsta avstånd till planlagda bostäder är ca 210 meter. Den norra delen är inte utbyggd. Marken förbereds för att kunna byggas ut på sikt. Lämpligheten vid etablering av störande verksamheter prövas vid tillstånd. Den södra delen av området är utbyggt. Inga störande verksamheter är etablerade där. Dock finns en sporthall som används av barn och unga. Norr om Ljusårsvägen finns ett planlagt område för verksamheter. I gällande detaljplan får dessa inte vara störande.

Del av Bergsjövägen är sekundär led för farligt gods. Bedömning och eventuellt riskutredning krävs vid ny bebyggelse utmed vägen.

Marken har låg- eller normalrisk för radon.

3.14 STÖRNINGAR OCH RISKER

Klimatanpassning - kraftig nederbörd

Inom programområdet finns flera områden som visar på risker för översvämning i samband med större nederbördstillfällen. I samband med pågående arbete med att ta fram ett tillägg till Översiktsplanen för vatten innehållande översvämningstrategier har en skyfallsmodell tagits fram. Resultaten visar vilka områden som riskeras att översvämmas vid kraftig nederbörd och utgör ett underlag för att på sikt kunna minska konsekvenserna av dagens och framtida skyfall. På kartan redovisas modellens resultat av ett så kallat 100-års regn.

På kartan kan ses var vattenstråken går idag vid denna typ av kraftiga regntillfällen. Vattenstråken följer topografin och befintliga strukturer på markytan även där tidigare utbyggnad har påverkat topografin. Utmed Bergsjövägen finns flera riskområden för översvämningar som tyder på att de är instängda av vägen till exempel vid Sirisugatan, Kvadrantgatan och Universumsgatan. Runt Rymdtorget finns också flera riskområden, där finns olika former av uppbyggnader och planskildheter som kan antas påverka vattnets möjligheter att rinna undan.

I framtiden kan det antas att mer extrem nederbörd medför samma effekter som idag det vill säga att lågpunkter och instängda områden översvämmas. Vid utbyggnad i anslutning till kartans riskområden är det viktigt att följa stadens strategier för klimatanpassning gällande kraftig nederbörd som är under utarbetande.

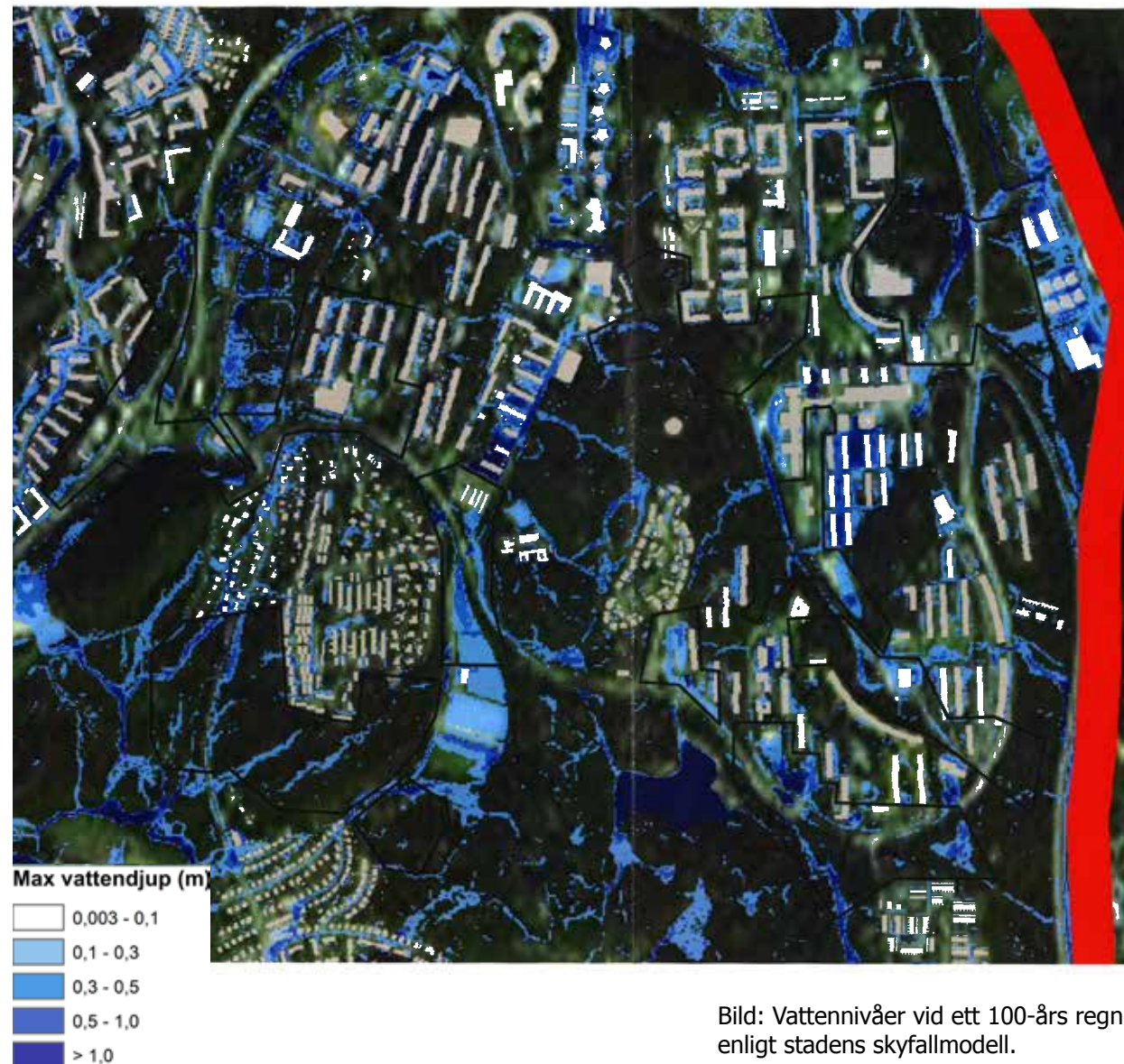

Bild: Vattennivåer vid ett 100-års regn enligt stadens skyfallmodell.

3.15 MARKÄGANDE OCH TEKNISK FÖRSÖRJNING

Kommunen är stor markägare i området. Flertalet bostäder och verksamheter är upplåtna med tomträtter.

Teknisk försörjning

Teknisk försörjning finns utbyggt i området. Vid en utbyggnad av området krävs förstärkning av distributionsnätet för el både inom och till stadsdelen. Föreslagen bostadsutbyggnad kräver fler transformatorstationer, 2-3 st i västra delen samt 4-5 i östra delen.

Eventuell utbyggnad av fjärrvärmenätet får utredas och avgöras vid kommande detaljplanläggning.

En utbyggnad av området kan medföra att anläggningar för vatten och avlopp behöver uppdimensioneras. För vatten gäller det tryckstegringsstationen på Almenacksvägen och för avlopp gäller det pumpstationerna vid Bergsjövägen, Komettorget och Rymdtorget. Kapacitetberäkningar nedströms behöver göras vid vidare planarbete.

Utbygganden av VA är i vissa områden har inte bedömts ge tillräcklig kostnadstäckning. Det är främst område B, D, E och G. I vidare planarbete ska fortsatta utredningar göras för att kostnaderna eventuellt skulle kunna kostnadsbegränsas.

Inga övriga kapacitetsbegränsningar på stadsdelsnivå är kända. Vidare utredning kring kapacitet i de olika delområdena får bedömas/utredas vid vidare planläggning.

Bild: Markägoförhållanden där kommunal ägd mark är orange.

3.16 REKOMMENDATIONER FÖR FRAMTIDEN

Områden byggda under samma tid och med utgångspunkt i samma planeringsideal har under årtionden varit föremål för utredningar och olika projekt. Till stor del har det handlat om punktinsatser och tillfälliga projekt. Denna typ av insatser har inte visat på långsiktiga effekter för utvecklingen av områdena. Istället ser vi en ökad segregation och större skillnader till exempel i hälsa och socioekonomi. Tendensen nu, i Sverige och Europa, är att genomföra förändringar i grundstrukturerna i och omkring stadsdelar av denna typ. Delvis hänger detta även ihop med att bebyggelsen börjar nå en ålder då upprustningar är aktuella.

En övergripande förändring i Bergsjön bör ha som utgångspunkt att medföra strukturförändringar, ökad attraktivitet och social hållbarhet. Redan på 1970-talet var det kris med tomma lägenheter i området. Idag står inte områdena tomma men den låga attraktiviteten medför en problematik kring ensidig befolkning med låga socio-ekonomiska förutsättningar. Samma problematik ser vi på många håll inte bara här utan även i andra städer i Sverige och Europa. Det behövs något mer än nya fasader, belysning eller konstprojekt för att bryta mönstrena och de negativa utvecklingsspiralerna.

Utifrån inventering och analys av stadsdelens specifika förutsättningarna ska inriktningen för utvecklingen på en strukturell nivå vara att:

- Skapa sammanhängande bebyggelseområde/stadsområde mellan olika stadsdelar.
- Motverka de barriäreffekter som Bergsjövägen,

Ljusårsvägen och naturområdena ger.

- Stärk kopplingarna mellan delområden med bebyggelse, platser och olika funktioner, där koppling i öst-västlig riktning är särskilt viktigt.
- Omforma trafiksystemet för lägre hastigheter, högre trafiksäker, minskade barräreffekter och kortare avstånd.
- Utveckla gång- och cykelnätet utmed befintliga gator.
- Bryt utifrånmatningen och skapa gator som binder samman områden och målpunkter.
- Öka attraktiviteten i det offentliga rummet.
- Skapa fler möteplatser och förtydliga de som finns.
- Komplettera det ensidiga bostadsbeståndet.
- Stärka entréerna till naturområden.
- Komplettera med mark och lokaler för olika typer av icke-störande verksamheter.
- Värna naturområdena genom att främst bygga inom det redan bebyggda området och spara större sammanhängande områden.
- Ny bebyggelse och strukturförändringar måste motverka nivåskillnaderna i topografin samt de nivåskillnader som skapats av infrastruktur och bebyggelse i området. Nivåskillnaderna skapar avstånd mellan människorna som behöver motverkas.
- Öka trygghet och orienterbarhet vid hållplatserna.
- Värna öppna diken/bäckar för hantering av dagvatten.

Göteborgs Stad Stadsbyggnadskontoret

Stadsbyggnadskontoret, Köpmangatan 20, Box 2554, 403 17 Göteborg
Tel 031-368 00 00
E-post: sbk@stadsbyggnad.goteborg.se www.stadsbyggnad.goteborg.se